

ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2556

ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2556

ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์. (2556). *ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.ชญญา ลีศัตรูพาย.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับของพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศึกษาเฉพาะนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบวัดแรงจูงใจอาสา แบบวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสาและแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมเท่ากับ 3.50 อยู่ในระดับสูง
2. ปัจจัยทางจิต ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนและแรงจูงใจอาสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสาและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. การรับรู้ความสามารถของตน แรงจูงใจอาสา การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒได้ ร้อยละ 53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

EFFECT OF PSYCHOSOCIAL FACTORS TO VOLUNTEER SPIRIT BEHAVIOR
OF UNDERGRADUATE AT SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

AN ABSTRACT
BY
TIDACHANOK WONGPITAK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2013

Tidachanok Wongpitak. (2013). *Effects of Psychosocial Factors on Volunteer Spirit Behavior of Undergraduates at Srinakharinwirot University*. Master's Project, M.Ed. (Developmental Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project's Advisor: Dr. Chanya Leesattrupai.

The objectives of this research are 1) to study a level of volunteer spirit behavior of undergraduates at Srinakharinwirot University; 2) to study relationships between volunteer spirit behavior of undergraduates at Srinakharinwirot University and psychological and social factors; and 3) to study psychosocial factors that can predict volunteer spirit behavior of undergraduates at Srinakharinwirot University. The sample consisted of 400 undergraduates at Srinakharinwirot University that were selected by multi stage random sampling. The instruments for collecting data were questionnaires on self-efficacy, self-esteem, volunteer motivation, volunteer modeling, social support, and volunteer spirit behavior. The statistical methods and procedures for analyzing the data were Pearson's product moment correlation coefficient, multiple regression analysis, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings were as follows :

- 1) The mean level of volunteer spirit behavior of undergraduates at Srinakharinwirot University was high at 3.50.
- 2) There were positive and statistically significant relationships of .01 level between psychological factors, namely self-efficacy, volunteer modeling and social factors as volunteer modeling, and social support and volunteer spirit behavior of undergraduates at Srinakharinwirot University.
- 3) Through the stepwise multiple regression analysis, it was revealed that self-efficacy, volunteer modeling, self-esteem, and social support could mutually predict volunteer spirit behavior of undergraduates at Srinakharinwirot University as much as 53 percent at the .01 level of significance.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่องปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ของธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตรการศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(อาจารย์ ดร.ชัญญา ลีศักดิ์ธูพ่าย)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร.ชัญญา ลีศักดิ์ธูพ่าย)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัญวีณ์ สิทธิศิริอรุณ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหา
บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(อาจารย์ ดร.วาณี อรรจน์สาธิต)

วันที่ เดือน พ.ศ.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถเอาใจใส่ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีจาก อาจารย์ ดร.ชัญญา ลีศรีตรุษพ่าย ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการ ให้คำปรึกษา พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางและแก้ไขข้อบกพร่องตลอดจนเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยอย่าง สม่ำเสมอ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัฐวิณี สิทธิศิริอรุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร และอาจารย์ ดร.ภิญญาพันธ์ ร่วมชาติ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณา ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล อาจารย์ ดร.ภิญญาพันธ์ ร่วมชาติ และอ.ชาญ รัตนะพิสิฐ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แก่ผู้วิจัย และจะนำความรู้ที่ได้รับนี้ไปทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นต่อไปให้ตรงกับเจตนารมณ์ของ คณาจารย์และมหาวิทยาลัย

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบคุณ พ่อและแม่ที่ให้การสนับสนุนทั้งกำลังกาย กำลังใจตลอดระยะเวลา ของการศึกษาและเป็นแรงบันดาลใจอันยิ่งใหญ่ของการทำงานวิจัยในครั้งนี้

ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์

สารบัญ

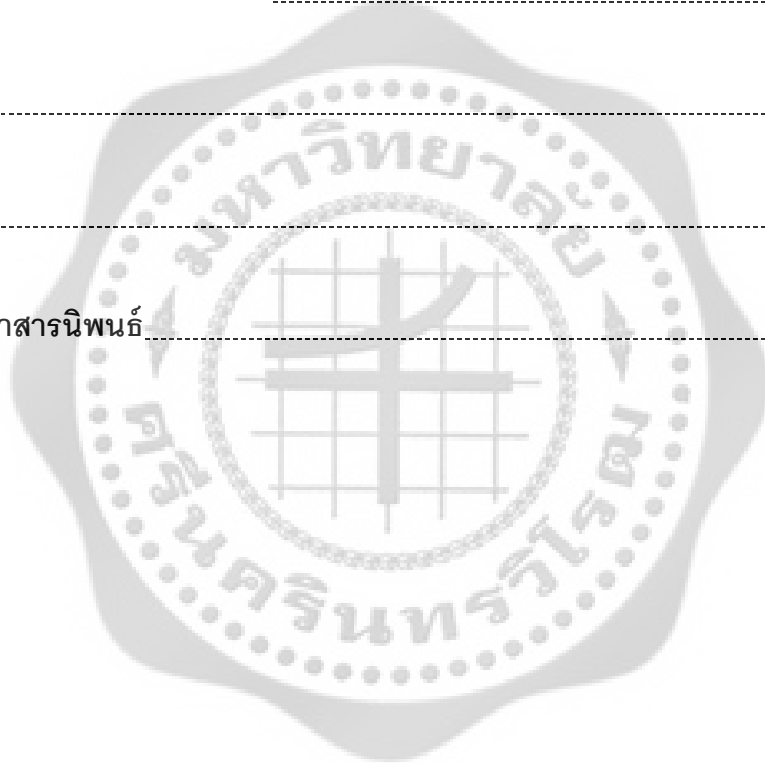
บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามปฏิบัติการ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมติฐานในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตอาสา.....	12
ความเป็นมาเกี่ยวกับจิตอาสา.....	13
ความหมายจิตอาสา.....	13
องค์ประกอบและลักษณะของบุคคลที่มีจิตอาสา.....	14
ความสำคัญของการมีจิตอาสา.....	16
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตอาสาและพฤติกรรมจิตอาสา.....	17
การวัดพฤติกรรมจิตอาสา.....	18
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตอาสา.....	21
ปัจจัยทางจิต.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมจิตอาสา.....	22
ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน.....	22
การวัดการรับรู้ความสามารถของตน.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมจิตอาสา.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	25
ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	25
การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสา.....	29
แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจอาสา.....	30
ความหมายแรงจูงใจอาสา.....	30
การวัดแรงจูงใจอาสา.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจอาสาต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสา.....	33
ปัจจัยทางสังคม.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับการมีตัวแบบด้านจิตอาสา.....	34
ความหมายของการมีตัวแบบด้านจิตอาสา.....	34
การวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสา.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีตัวแบบต่อพฤติกรรมจิตอาสา.....	36
แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม.....	37
ความหมายการสนับสนุนทางสังคม.....	37
การวัดการสนับสนุนทางสังคม.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมจิตอาสา.....	38
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	40
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปลผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	66
สรุปลผลการวิจัย.....	68
อภิปรายผล.....	69
ข้อเสนอแนะ.....	77
ข้อเสนอแนะทางการปฏิบัติ.....	77
ข้อเสนอแนะทางการวิจัย.....	78
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	91
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	103

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จริง.....	43
2 คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของตัวแปรพฤติกรรมจิตอาสา.....	57
3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยทางจิต และปัจจัยทางสังคมกับ พฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมและรายด้านของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ....	60
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบปกติระหว่างตัวแปรทำนายกับพฤติกรรม จิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	62
5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบเป็นขั้นตอนระหว่างตัวแปรทำนาย กับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	64

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม (B) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม(E) และตัวบุคคล (P) ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ.....	3
2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
3 การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม (B) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม(E) และตัวบุคคล (P) ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ.....	21
4 ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	42
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบปกติระหว่างตัวแปรทำนาย กับพฤติกรรมจิตอาสา.....	63

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การหลั่งไหลของกระแสวัฒนธรรมต่างชาติผ่านทางสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งขาดการคัดกรองและการคัดเลือกวัฒนธรรมที่ดั่งงามส่งผลให้เกิดวิกฤตทางด้านค่านิยมในสังคมไทย คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ซึ่งมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ ปลูกฝังศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนมีบทบาทดังกล่าวลดน้อยลง ค่านิยมด้านวัตถุนิยมเพิ่มมากขึ้น มีการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นถึงอันตรายจากประเด็นดังกล่าวที่มีต่อเด็กและเยาวชนไทย นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบว่า สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนเกิดการเลียนแบบและแสดงออกในค่านิยมที่ไม่เหมาะสม และไม่สร้างสรรค์ เช่น ขาดการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ขาดความอดทน ขาดความซื่อสัตย์ นอกจากนี้พฤติกรรมที่เป็นสิ่งคาดหวังของสังคมไทย เช่น การจนเจือ การช่วยเหลือ การเผื่อแผ่แบ่งปัน ประโยชน์เพื่อผู้อื่น การมีคุณธรรม การให้อภัย จิตสำนึกของคนที่มีจิตใจเสียสละสร้างสรรค์งานเพื่อส่วนรวมพบว่าการแสดงออกที่น้อยลง (โกวิทย์ พวงงาม, 2550: 3)

จิตอาสา เป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่สังคมปรารถนาให้ผู้คนยึดถือ กล่าวถึงสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวม แสดงออกเป็นพฤติกรรมอาสาทำประโยชน์ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน กลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่สังคมให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้เป็นผู้มีจิตอาสา ได้แก่ เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากการบัญญัติถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในค่านโยบาย พระราชบัญญัติ และมาตรฐานตัวชี้วัดทางด้านการศึกษาต่างๆ อาทิ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ซึ่งระบุว่าจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข รวมทั้ง สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานรอบปีที่ 2 (พ.ศ. 2549 – 2553) ด้านจริยธรรมและคุณธรรมของผู้เรียนในมาตรฐาน ที่ 1 ข้อที่ 6 ว่าผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยตัวชี้วัดสำคัญคือ ร้อยละของผู้เรียน เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม มีส่วนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา สถานศึกษาและท้องถิ่น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมามุ่งเน้นการศึกษาในกลุ่มเด็กปฐมวัยและวัยเด็กตอนต้น ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่าเป็นกลุ่มเด็กในวัยดังกล่าวเป็นวัยที่ง่ายต่อการปลูกฝังหรือสร้างจิตสำนึกทางด้านจิตอาสาด้วยปัจจัยหลายประการ แต่จากการศึกษาพบว่านักเรียน นักศึกษาเป็นอีกกลุ่มที่มีโอกาสเข้าร่วมทำกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลายด้วยเช่นกัน (กานต์วี บุญญาสุทธิ. 2554; วัลลยา ธรรมอภิบาล. 2555; พระมหาไพโรสณห์ โชติตะ. 2554) โดยในประเทศไทยนั้น นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยจะได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา อย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมกิจกรรม รูปแบบการทำกิจกรรมอาสา หรืออาสาสมัครในระดับอุดมศึกษานั้นจะมีความหลากหลาย และสามารถสอดแทรกไปได้ในทุกกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน และมีการทำกิจกรรมอาสาสมัครอย่างเป็นระบบ ทั้งการจัดโครงสร้างองค์กร การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล บางครั้งกิจกรรมอาสาอาจจะเป็นวัตถุประสงค์หลักในบางชมรม เช่น ชมรมค่ายอาสาพัฒนา ชมรมครูอาสา (สำเนาวิ ขจรศิลป์. 2538: 169) เป็นต้น

สำหรับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนั้น เป็นสถาบันการศึกษา ที่มีการเรียนการสอน ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีทั้งความรู้ ความสามารถ ควบคู่ไปกับการมีจริยธรรมและคุณธรรมเพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศ ดังที่ได้มีการกำหนดอัตลักษณ์ของนิสิตแห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไว้ 9 ประการ โดยอัตลักษณ์ที่กำหนดไว้และมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมจิตอาสา ได้แก่ อัตลักษณ์ข้อที่ 5 “เปี่ยมจิตสำนึกสาธารณะ” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2550: 9) คำว่า จิตสำนึกสาธารณะ ประกอบด้วยคำว่า จิตสำนึก หมายถึง ภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัวสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกาย และ สาธารณะ หมายถึง เพื่อประชาชนทั่วไป (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552: ออนไลน์) จิตสำนึกสาธารณะ ในบริบทนี้ จึงหมายถึง ภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัวในการทำเพื่อประชาชนทั่วไป พบว่ามีการใช้คำว่า จิตสำนึก จิตสาธารณะ และจิตอาสา ในบริบทที่เหมือนกัน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิต มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์ด้านจิตอาสาให้นิสิตอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิตในชั้นปีที่ 1 ได้จัดกิจกรรมค่ายเสริมสร้างอัตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วัตถุประสงค์ประการหนึ่ง เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้นิสิตให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่มหาวิทยาลัยคาดหวัง ถือเป็นกิจกรรมบังคับตามหลักสูตรที่นิสิตทุกคนต้องเข้าร่วม สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการสร้างจิตสำนึกให้กับบุคคลต้องรับกระทำตั้งแต่แรกเริ่ม ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในกลุ่มนิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพราะเป็นกลุ่มที่มีโอกาสและระยะเวลามากที่สุดในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณลักษณะด้านการมีพฤติกรรมจิตอาสาในมหาวิทยาลัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) มากำหนดเป็นกรอบในการศึกษา เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาได้อธิบายสาเหตุการเกิดพฤติกรรมของบุคคลว่าเกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ 1) ตัวบุคคล (Person) และ 2) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม(Environment) เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตอาสา โดยอัลเบิร์ต แบนดูรา(Albert Bandura. 1986: 22-24) มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมอย่างเดียว หากแต่ว่าจะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วยและการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งอธิบายได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม (B) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม(E) และตัวบุคคล (P) ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ (Albert Bandura. 1986: 24)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แนวคิดที่เกี่ยวข้องที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจิตอาสา **ที่มีสาเหตุมาจากตัวบุคคล** ได้แก่ แนวคิดเรื่อง *การรับรู้ความสามารถของตน การเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจอาสา* จากการศึกษาของพระมหาจันทร์ธรรม อินทรีเกิด และคณะ (2553) ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกุ๊กภัย นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้ความสามารถในการทำงานของตนเองในการทำงาน เจตคติต่อการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกุ๊กภัยได้ร้อยละ 22 และจากการศึกษาของพิริยา เลิศมงคลนาม(2551) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี และตัวแปรอื่น ๆ มีอิทธิพลต่อคุณธรรม

สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีคุณธรรม และการมีพฤติกรรมที่แสดงความเป็นจิตอาสาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถอธิบายได้ร้อยละ 71.1 และตัวแปรที่พยากรณ์คุณธรรมและพฤติกรรมจิตอาสาได้ดีที่สุด คือ การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ และจากการศึกษาของอนุ เจริญวงศ์ระยับ (2552) พบว่าแรงจูงใจอาสามีอิทธิพลทางอ้อมต่อการอาสาสมัครอย่างยั่งยืน ผ่านเอกลักษณ์ในบทบาทอาสาสมัครแบบเฉพาะ เฉพาะเพศชายและการศึกษาของปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชรและคณะ (2553) พบว่าแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงสุดกับจิตอาสาของนักศึกษา ($r = .610$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์จิตอาสาสูงที่สุดที่ร้อยละ 34.6 และสาเหตุที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสา ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการมีตัวตนด้านจิตอาสา และการสนับสนุนทางสังคม จากการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัย (2545) พบว่า ตัวแปรหนึ่งที่ส่งเสริมให้เยาวชนทำความดีเพื่อสังคม คือ การเป็นแบบอย่างของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อแม่และมีจิตใจเมตตา กรุณา ทั้งด้วยการกระทำและกิริยาท่าทาง และการส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรทำ การศึกษาของปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชรและคณะ (2553) พบว่า ปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทุกตัวได้แก่ แรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา เจตคติต่อจิตอาสา และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์จิตอาสาเป็นอันดับสองที่ร้อยละ 32.5

ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยแบ่งเป็นปัจจัยทางจิต ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจอาสา และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวตนด้านจิตอาสาและการสนับสนุนทางสังคม เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมากที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างและส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสาแก่นิสิตต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ทราบปรากฏการณ์จริงของระดับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งจะประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ในการนำข้อมูลไปใช้วางแผน และพัฒนาและส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาและคนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรมด้านจิตอาสา อันเป็นคุณสมบัติที่สังคมปรารถนา เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา ในการหาแนวทาง พัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนนักศึกษาโดยการส่งเสริมปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาในประเด็นของพฤติกรรมจิตอาสาเพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากนิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 4,052 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยศึกษาเฉพาะนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 400 คนได้มาจากการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 ปัจจัยทางจิต
 - 1.1.1 การรับรู้ความสามารถของตน
 - 1.1.2 การเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.1.3 แรงจูงใจอาสา
 - 1.2 ปัจจัยทางสังคม
 - 1.2.1 การมีตัวแบบด้านจิตอาสา
 - 1.2.2 การสนับสนุนทางสังคม
2. ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมจิตอาสา

นิยามปฏิบัติการ

1. พฤติกรรมจิตอาสา หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละเวลา สิ่งของ เงินทอง แรงกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ หมายถึงกิจกรรมที่เคยกระทำมาแล้ว และกำลังจะเข้าร่วมในอนาคต หรือเป็นจิตใจที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดีได้ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม เพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขด้วยความสมัครใจ และไม่หวังผลตอบแทน การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ การมีสำนึกของบุคคลที่มีต่อส่วนรวม เอาใจใส่ป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม โดยกระทำด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ทั้งนี้สามารถแยกองค์ประกอบของจิตอาสาได้เป็น 3 องค์ประกอบ(ณัฐณีชากร ศรีบริบูรณ์. 2550) คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม และ 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา โดยมีตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบดังนี้คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ 1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น 2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และ 3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ 1) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม 2) การสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ 1) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม และ 2) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย รวมมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว

การวัดพฤติกรรมจิตอาสา ผู้วิจัยนำแบบวัดจิตอาสาของนักเรียนของณัฐณีชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) มาปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทในการวิจัย ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ มาตราวัดเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยให้รายงานระดับการปฏิบัติตั้งแต่ ปฏิบัติทุกครั้ง (5) ถึง ไม่มีการปฏิบัติ (1) ผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมจิตอาสามากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยต่ำกว่า

2. การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง การที่บุคคลประเมินความสามารถของตนเองในการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา ความสามารถที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมจิตอาสาให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนด มีความพยายาม มุ่งมั่น กล้าเผชิญกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินกิจกรรมจิตอาสา จัดการอุปสรรคต่างๆได้ด้วยตนเองได้ พร้อมทั้งเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา แม้จะรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ยากหรือท้าทายความสามารถโดยไม่ยอมแพ้ไปง่ายๆ มีแบบแผนความคิดที่จะขัดขวางหรือให้กำลังใจตนเองในแสดงพฤติกรรมจิตอาสา

การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น ผู้วิจัยนำแบบวัดของจุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (2549) มาปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับบริบทของการวิจัย โดยเป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา จำนวน 9 ข้อ โดยให้รายงานระดับความมั่นใจที่คิดว่าจะกระทำได้ แบ่งความมั่นใจออกเป็น 10 ระดับ ตั้งแต่ 0% คือ “ไม่มีความมั่นใจที่จะสามารถกระทำ” ถึง 100% คือ “มีความมั่นใจเต็มที่ที่จะกระทำได้” ผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยต่ำกว่า

3. การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลพิจารณาตัดสินคุณค่าของตนเองตามความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อตนเอง เกี่ยวกับความสำคัญ ความมีค่า และการประสบความสำเร็จ การยอมรับนับถือตนเอง ความภาคภูมิใจ การพึ่งตนเอง คิดว่าตนเองมีคุณค่าในสังคม ตลอดจนได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคม จากการกระทำตามทัศนคติและค่านิยมที่ตนเองยึดถือ และจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในเรื่องต่างๆไปที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สังคมอื่นๆและครอบครัว

การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยนำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ วิภาวี วงศ์อนันต์นนท์ (2552) มาปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทในการวิจัย ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 24 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 7 ระดับ โดยให้รายงานระดับความเป็นจริงตั้งแต่มากที่สุด(7) ถึง น้อยที่สุด (1) ผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยต่ำกว่า

4. แรงจูงใจอาสา หมายถึง สิ่งที่อยู่ภายในตัวของบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำหรือมีพฤติกรรมจิตอาสา เป็นกลุ่มของสาเหตุที่ทำให้อาสาสมัครมีแรงกระตุ้นในการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา ซึ่งมีจำนวน 6 สาเหตุ (อนุ เจริญวงศ์ระยับ, 2552) ได้แก่ การให้คุณค่าคือความต้องการที่บุคคลอื่นได้รับผลประโยชน์ การทำความเข้าใจคือการทำกิจกรรมจิตอาสา เพื่อต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หน้าที่การงานคือการทำกิจกรรมจิตอาสา เพื่อหาโอกาสด้านการทำงาน การเข้าสังคมคือการทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การปกป้องตนเองคือการทำกิจกรรมจิตอาสา เพื่อลดความรู้สึกผิดของตนเอง และการสนองความต้องการของตนคือการทำกิจกรรมจิตอาสา เพื่อสร้างความรู้สึกทางบวกให้กับตนเอง

การวัดแรงจูงใจอาสา ผู้วิจัยนำแบบวัดของอนุ เจริญวงศ์ระยับ (2552) มาปรับปรุงให้เข้ากับบริบทของการวิจัย ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 24 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 6 ระดับ โดยให้รายงานระดับความสำคัญ ตั้งแต่มากที่สุด(6) ถึง น้อยที่สุด(1) ผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจอาสาสมัครมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยต่ำกว่า

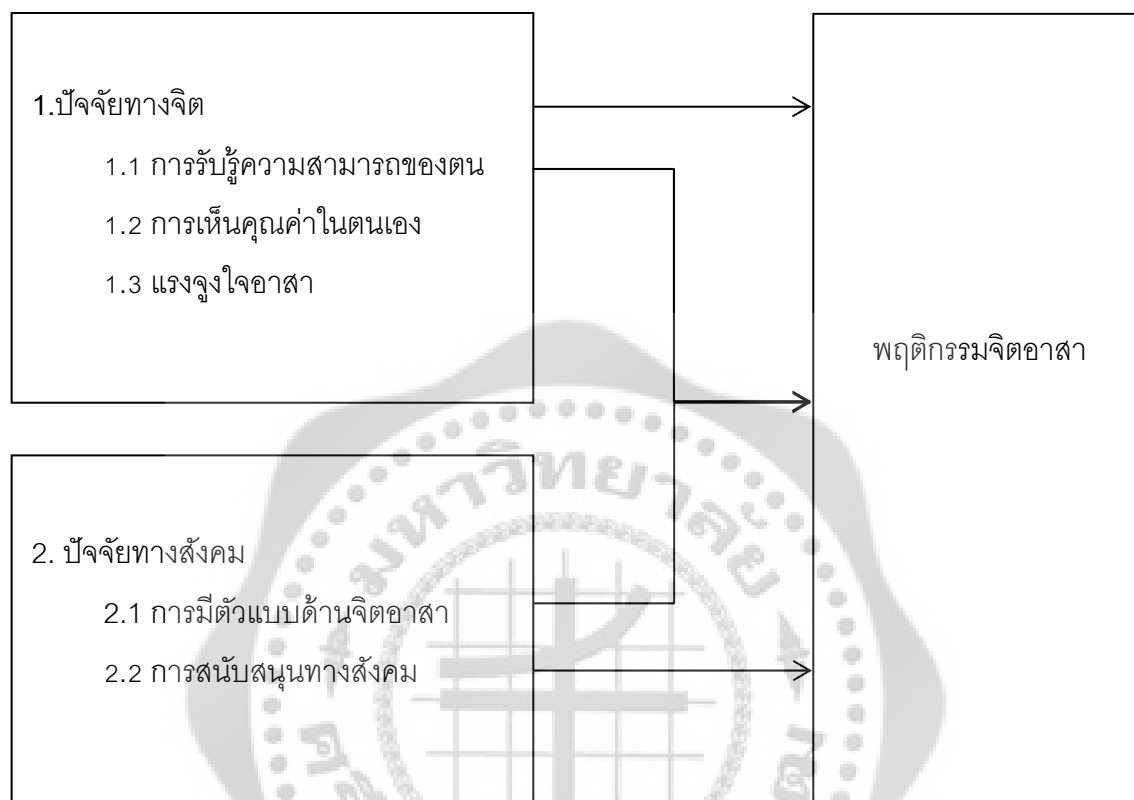
5. การมีตัวแบบด้านจิตอาสา หมายถึง การที่บุคคลเคยเห็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมจิตอาสาจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ครอบครัว เพื่อน ครู อาจารย์ ฯลฯ แล้วนำมาใช้เป็นพฤติกรรมตัวแบบหรือแม่แบบ หรือใช้เป็นแนวทางการกระทำพฤติกรรมจิตอาสา โดยใช้สติปัญญาเก็บจำไว้ จากนั้นจึงประสานความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมและกำหนดเป็นการคาดหวังพร้อมกันแสดงพฤติกรรมจิตอาสาตามความคาดหวังของตนเอง

การวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสา ผู้วิจัยนำแบบวัดของมัทธนาวดี เมธาพัฒนา (2547) มาปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทในการวิจัย ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้รายงานระดับของพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตั้งแต่เสมอ(5) ถึงไม่เคยเลย(1) ผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีตัวแบบด้านจิตอาสามากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยต่ำกว่า

6. การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความต้องการพื้นฐานที่จะได้รับการตอบสนองเมื่อแสดงพฤติกรรมจิตอาสา โดยการติดต่อสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อน ครูอาจารย์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัย โดยการให้ความรัก ความเอาใจใส่ ยกย่องนับถือ และเห็นคุณค่า มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในกลุ่มจิตอาสา ได้รับการส่งเสริมการช่วยเหลือในด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ให้คำแนะนำที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหา และให้วัตถุสิ่งของ เงิน และเวลา ซึ่งตอบสนองความต้องการหนึ่ง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสา

การวัดการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยใช้แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมของ ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร และคณะ (2553) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้รายงานระดับการรับรู้ตั้งแต่มากที่สุด(5) ถึง น้อยที่สุด (1) ผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยต่ำกว่า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. แรงจูงใจอาสาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. การมีตัวแบบด้านจิตอาสาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

5. การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

6. ปัจจัยทางจิต ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจอาสา และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสา การสนับสนุนทางสังคม สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตอาสา
 - 1.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับจิตอาสา
 - 1.2 ความหมายจิตอาสา
 - 1.3 องค์ประกอบและลักษณะของบุคคลที่มีจิตอาสา
 - 1.4 ความสำคัญของการมีจิตอาสา
 - 1.5 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตอาสาและพฤติกรรมจิตอาสา
 - 1.6 การวัดพฤติกรรมจิตอาสา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตอาสา

ปัจจัยทางจิต

2. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมจิตอาสา
 - 2.1 ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน
 - 2.2 การวัดการรับรู้ความสามารถของตน
 - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมจิตอาสา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมจิตอาสา
 - 3.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 3.2 การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสา
4. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจอาสาสมัครกับพฤติกรรมจิตอาสา
 - 4.1 ความหมายของแรงจูงใจอาสาสมัคร
 - 4.2 การวัดแรงจูงใจอาสาสมัคร
 - 4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจอาสาสมัครต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสา
5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีตัวตนด้านจิตอาสาสมัครกับพฤติกรรมจิตอาสา
 - 5.1 ความหมายของการมีตัวตนด้านจิตอาสาสมัคร
 - 5.2 การวัดการมีตัวตนด้านจิตอาสาสมัคร
 - 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีตัวตนต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสาสมัคร

6. แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสา

6.1 ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

6.2 การวัดการสนับสนุนทางสังคม

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสา

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตอาสา

พัฒนาการมนุษย์ในทุกช่วงวัยจะมีลักษณะเด่นประจำวัยที่แตกต่างกัน สำหรับวัยรุ่นมีลักษณะประจำวัย เช่น เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและเจตคติ เปลี่ยนแปลงความสนใจ ความสามารถและความถนัดของตนเอง ต้องการค้นพบความถนัด ความสนใจของตนเองอย่างแท้จริง เป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลายแบบ สามารถคิดอย่างมีระบบและเหตุผล มีความพยายามในการแก้ปัญหาต่างๆ มีความคิดกว้างไกล อยากรู้อยากเห็นสิ่งใหม่ๆ เป็นต้น(พรพิมล เจียมนาครินทร์. 2539) นอกจากนี้ในแต่ละช่วงวัยจะมีแบบแผนพฤติกรรมชุดหนึ่งที่สังคมคาดหวังว่าคุณต้องเรียนรู้และทำได้เพื่อที่เขาจะได้ประสบความสำเร็จและความสุขในชีวิต ความคาดหวังเหล่านี้เรียกว่า ภารกิจพัฒนาการ (Developmental task) หรือ ภารกิจตามวัย สำหรับวัยรุ่น มีภารกิจพัฒนาการ เช่น มีความปรารถนาและมีพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคม เตรียมตัวเพื่ออาชีพ มีค่านิยมและระบบจริยธรรมเป็นเครื่องนำทางพฤติกรรม พัฒนาอุดมการณ์ เป็นต้น (ประณต เค้าฉิม. 2551: 9-10) จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย และสติปัญญาในการกระทำสิ่งต่างๆตามความต้องการของตนเองและความคาดหวังของสังคม ทั้งยังมีภารกิจพัฒนาการที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคม โดยในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา สังคมมีความคาดหวังให้คุณคนในกลุ่มนี้ได้ทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษา 2542 มาตรา 24(4) ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: ออนไลน์) สำหรับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีการกำหนดอัตลักษณ์ของนิสิตแห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไว้ 9 ประการ โดยอัตลักษณ์ข้อที่ 5 “เปี่ยมจิตสำนึกสาธารณะ”(มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2550: 9) นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นิสิตเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและทำเพื่อส่วนรวม กล่าวได้ว่า เป็นการส่งเสริมให้นิสิตมีพฤติกรรมจิตอาสาและได้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาตั้งแต่ปีแรกของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งถือเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมวัยรุ่นรูปแบบหนึ่ง สอดคล้องกับภารกิจพัฒนาการและสิ่งที่สังคมคาดหวังจากบุคคลในช่วงวัยนี้ จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ

พฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา พฤติกรรมจิตอาสาในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของสังคมไทยและเพื่อต่อยอดให้เกิด องค์ความรู้ในสาขาจิตวิทยาพัฒนาการต่อไป

1.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับจิตอาสา

สำหรับในประเทศไทย เริ่มมีการกล่าวถึงคำว่า จิตอาสา หรือ จิตสาธารณะในช่วงหลัง พุทธศักราช 2505 คือ ช่วงเริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่มีความชัดเจนมากขึ้นภายหลังจากการเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 โดยกิจกรรมจิตอาสาที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นเป็น กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการเสริมงานบำบัดทุกข์บำรุงสุขของรัฐ กระทำโดยสถาบันทางศาสนา มูลนิธิ ซึ่งจัดโดยเอกชน เป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนในเชื้อชาติหรือภูมิภาคเดียวกัน เป็นลักษณะของ ผู้ให้กับผู้รับ แต่เมื่อหลังเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 ประชาชนที่มีฐานะยากจน เริ่มตระหนักถึงพลัง ของตนเอง และความสำนึกต่อสังคมของชนชั้นกลางได้ถูกยกย่องระดับขึ้น (วิภาพันธ์ ก่อเกียรติเจริญ. 2544: 103) ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้ให้ ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ซึ่งกลไกที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคนได้นั้น คือ ระบบการศึกษา ซึ่งมีการ กล่าวถึงความเป็นจิตอาสา หรือจิตสาธารณะในด้านการศึกษาในแผนพัฒนา ฯ ดังกล่าว และต่อเนื่อง มาถึงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ซึ่งได้กล่าวถึงการมีจิตอาสา ไว้อย่างชัดเจนว่า เป็น คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยกล่าว ไว้ในเรื่องของประชาสังคม และการมีส่วนร่วมกับชุมชน

1.2 ความหมายจิตอาสา

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลคำว่าจิตอาสา ผู้วิจัยพบว่า มีผู้ที่ได้ให้ความหมายและคำนิยามที่ เกี่ยวข้องกับคำว่าจิตอาสาไว้มากมาย รวมถึงคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า จิตอาสา เช่นคำว่า จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกต่อสังคม ดังนี้

ความหมายของคำว่าจิตอาสาจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะ เฉพาะที่คล้ายคลึงกันของคำว่าจิตอาสาได้แก่ 1. เป็นการทำงานด้วยความสมัครใจไม่หวังผลตอบแทน 2. เป็นการสละเวลา แรงกาย แรงใจ และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมและ 3. เป็นการกระทำที่ ไม่ใช่ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ โดยผู้ที่ได้ให้ความหมายของจิตอาสาไว้ เช่น ประวิตร พิสุทธิโสภณ (2554) ได้ให้ความหมายว่า จิตอาสา หมายถึง ผู้ที่มีจิตใจเป็นผู้ให้ ให้สิ่งของ ให้เงิน ให้ความช่วยเหลือ ด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละสิ่งของตนเองมี แม้กระทั่งเวลาเพื่อเพื่อแผ่ให้กับส่วนรวม หรือ ปิยะนาถ สรวิสูตร (2552) ได้ให้ความหมายว่า จิตอาสา หมายถึง จิตที่พร้อมจะให้ หรือเสียสละ เวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน พระไพศาล วิสาโล

(วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. 2552; อ้างอิงจาก พระไพศาล วิสาโล. 2552) ได้ให้ความหมายว่าจิตอาสา หมายถึง จิตที่ไม่นิ่งดูเฉยต่อสังคมหรือความทุกข์ยากของผู้คน และปรารถนาจะเข้าไปช่วย ไม่ใช่ด้วยการให้ทานให้เงิน แต่ด้วยการสละเวลา ลงแรงเข้าไปช่วย และด้วยจิตที่เป็นสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น ธานิชญ์ กรองแก้ว (2550) ได้ให้ความหมายว่า จิตอาสา หมายถึง คนที่มีจิตใจอาสาช่วยเหลือ อยากให้ผู้อื่นมีความสุข คนที่มาร่วมกิจกรรมจิตอาสา ก็คือ อาสาสมัคร หรือคือ บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันแก้ไขพัฒนาสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550: 22) ได้ให้ความหมายว่า จิตอาสา หมายถึง ความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวม โดยการเอาใจใส่ และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้บัญญัติคำขึ้นมาใหม่ว่า จิตสาธารณะ บ้าง จิตสำนึกต่อสังคม บ้าง ซึ่งล้วนมีความหมายโดยรวมตรงกับคำว่า จิตอาสา คือ เริ่มจากไม่เบียดเบียนตนเอง และคนอื่น แล้วจึงทำการเผื่อแผ่แบ่งปัน เพื่อเพื่อเกื้อกูลผู้คน และชุมชน (สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2550: 3)

ผู้วิจัยสรุปความหมาย และนิยามคำว่า “พฤติกรรมจิตอาสา” ได้ว่าหมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละเวลา สิ่งของ เงินทอง แรงกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ หมายรวมถึงกิจกรรมที่เคยกระทำแล้ว และกำลังจะเข้าร่วมในอนาคต หรือเป็นจิตใจที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี ได้ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม เพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขด้วยความสมัครใจ และไม่หวังผลตอบแทน การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ การมีสำนึกของบุคคลที่มีต่อส่วนรวม เอาใจใส่ป้องกันแก้ไขปัญหาสังคมโดยกระทำด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

1.3 องค์ประกอบและคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตอาสา

อ้อมใจ วงษ์มณฑา(2553: ออนไลน์) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตอาสาไว้ดังนี้

- 1) องค์ประกอบด้านความคิด เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดที่เป็นส่วนของการเรียนรู้ หรือเกิดความรู้ของสำนึกเป็นหลัก เช่น การรับรู้ ความทรงจำ ความมีเหตุผล และการใช้ปัญญา เป็นต้น
- 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นความคิดอีกต่อหนึ่ง เป็นส่วนของความรู้สึกทางใจของสำนึก ที่รวมเอาความรู้สึกทางใจของสำนึกที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านบวก หรือด้านลบ 3) องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติ หรือการกระทำ (behavior) เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดแนวโน้มทางการปฏิบัติ หรือปฏิกิริยาตอบสนอง เมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน

ในขณะที่ยุทธนา วรณปิติกุล (อ้อมใจ วงษ์มณฑา. 2553; อ้างอิงจาก ยุทธนา วรณปิติกุล. 2542: 181 – 183) กล่าวถึงบุคคลที่มีจิตอาสา หรือ จิตสาธารณะว่าต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1) ต้องมีความทุ่มเท และอุทิศตน สิทธิของพลเมืองจะต้องสอดคล้องต่อความรับผิดชอบ ต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่ผู้อื่นเพื่อพัฒนาสังคมด้วย

2) ต้องเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลเนื่องจากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง ไม่ไว้ใจผู้อื่น เลือกคบเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกัน ไม่สนใจการเมือง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคมเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม เกิดข้อขัดแย้ง การยุติข้อขัดแย้งโดยการฟังเสียงข้างมาก ไม่นำไปสู่ประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นผู้มีจิตสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทน และมีความตระหนักรู้ว่า การมีส่วนร่วมไม่สามารถทำได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้งโดยแสวงหาทางออกร่วมกัน

3) คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

4) ต้องมีการลงมือกระทำอย่างจริงจัง

เช่นเดียวกับ คุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตอาสาตามที่พระไพศาล วิสาโล(2550) กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีจิตเป็นอาสานั้นคือ บุคคลที่มีจิตใจพร้อมที่จะสละเวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นบุคคลที่มีจิตไม่นิ่งดูตาย เมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นบุคคลที่มีจิตเป็นสุขเมื่อได้ทำความดี

ในขณะที่กรมวิชาการ (ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. 2550: 24; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ. 2542) ได้มีการระบุคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการมีจิตอาสา ในด้านแรก คือ การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การแสดงถึงความมีน้ำใจเอื้ออาทร มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านที่สอง คือ การเสียสละต่อสังคมที่แสดงออกถึงการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเงิน เวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม รวมทั้งการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การรู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และด้านที่สาม คือ ความมุ่งมั่นพัฒนา มีความคิดริเริ่มในการพัฒนาตน และสังคมเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยของ ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์(2550: 30-32) ที่ทำการแยกองค์ประกอบของจิตอาสาได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม และ 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา โดยมีตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบดังนี้คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ 1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น 2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และ 3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ 1) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม 2) การสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้มีจิตอาสา คือ เป็นผู้ที่มีการอุทิศตนต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และไม่ได้เกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่ต้องทำ แต่เป็นการทำด้วยความสมัครใจ ไม่เบียดเบียนต่อการช่วยเหลือผู้อื่น คำนี้ถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีการบริจาคแก่บุคคลที่ด้อยโอกาสและสังคมที่ขาดแคลน ด้วยแรงกายแรงใจ กำลังทรัพย์ ฯลฯ บางคนเป็นผู้ริเริ่ม ในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่พัฒนาชุมชนและสังคม โดยทั้งหมดที่กล่าวมานี้ มีจิตใจอันบริสุทธิ์ที่จะทำความดีเพื่อผู้อื่นอยู่เบื้องหลัง

1.4 ความสำคัญของการมีจิตอาสา

จิตอาสา นับเป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่สังคมปรารถนาให้สมาชิกของสังคมยึดถือเป็นคุณธรรม ที่กล่าวถึงสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวมที่แสดงออกซึ่งพฤติกรรมอาสาทำประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ปัจจุบันสังคมไทยคาดหวังว่า จิตอาสาจะเป็นคุณธรรมที่สมาชิกยึดมั่นไม่ว่าจะมีบทบาทอยู่ส่วนใดของสังคม ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ที่บุคคลเป็นสมาชิก อย่างไรก็ตามได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการมีจิตอาสาไว้ที่น่าสนใจดังนี้

พระครูประโชติธรรมวิมล (ปิยะนาถ สรวิสุตร. 2552; อ้างอิงจาก พระครูประโชติธรรมวิมล. ม.ป.ป.) กล่าวว่า จิตอาสาเป็นการทำจิตของเราให้เบิกบาน อย่าให้จิตของเราขุ่นข้น ทำงานร่วมกันระหว่างกาย (ภายนอก) และจิต (ภายใน) การทำงานอาสา คือ การทำงานที่ไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ จะทำให้เราทำงานได้อย่างเบิกบานสนุกสนาน จิตเหมือนน้ำใสที่หล่อเลี้ยงชีวิต จึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายทั้งต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ หากทำงานหวังผลตอบแทนแล้วไม่ได้รับ จิตจะขุ่นข้นด้วยอารมณ์ท้อแท้เหมือนน้ำใสขุ่นข้นด้วยตะกอน จิตใจจะเกิดรูอุดตัน เวลานั้นจะยิ้มไม่ออก สอดคล้องกับ พระไพศาล วิสาโล (2550) ที่ได้กล่าวว่า การที่บุคคลมีจิตอาสา การรู้จักให้เราก็จะรับด้วยในเวลาเดียวกัน หนึ่งในสิ่งที่เราได้รับคือ ความสุข ยิ่งการให้นั้นเต็มไปด้วยความปรารถนาดี ความสุขและความภูมิใจก็จะยิ่งทับทวี รวมทั้งยังเป็นการทำให้ชีวิตมีพลังในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับสังคมอีกด้วย อริสา พิสิฐโสธรานนท์ และคณะ (2555: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่าจิตอาสา มีความสำคัญและมีประโยชน์ คือ บุคคลที่มีจิตอาสาจะได้รับความสุขจากการให้ด้วยใจ และไม่หวังผลตอบแทน เมื่อมีความสุข ฮอร์โมนเอ็นโดรฟิน (Endorphin) จะหลั่งโดยอัตโนมัติ ส่งผลให้ผู้ให้มีความสุขที่เป็นสุข และมีสุขภาพแข็งแรง และการมีจิตอาสายังมีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติในแง่ของการมีชีวิตที่ปลอดภัย เนื่องจากทุกคนร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งผลให้สังคมเข้มแข็ง ปัญหาสังคมลดลง ชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าจิตอาสาเป็นเสมือนกิจกรรมที่หลอมรวมการทำงานจากภายนอกด้วยร่างกาย และการทำงานจากภายในจิตใจเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ เมื่อเราได้กระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทนแล้วนั้น ด้วยจิตบริสุทธิ์ จิตของเราจะอิ่มเอิบเป็นสุข ส่งผลให้ร่างกายมีการหลั่งฮอร์โมนเอนโดรฟินซึ่งเป็นฮอร์โมนที่ช่วยให้ร่างกายตื่นตัวกระปรี้กระเปร่าอยู่เสมอ จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสำคัญของจิตอาสา นั้น นอกจากจะเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลทำงาน หรือกิจกรรมเพื่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติแล้ว ก็ยังมีผลให้บุคคลที่มีจิตอาสา นั้นมีจิตใจที่เป็นสุขอีกด้วย

1.5 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตอาสาและพฤติกรรมจิตอาสา

จิตอาสา หรือจิตสาธารณะ เป็นคุณธรรมของพลเมือง ส่งเสริมทำให้สังคมเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากการมีพลเมืองที่ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม มีปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและการรวมกลุ่มปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ จะทำให้เกิดการพัฒนาของสังคมนั้นได้ในที่สุด

การมีจิตอาสา นั้นเกิดได้จากปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม (วิรัตน์ คำศรีจันทร์. 2544: 99) ยกตัวอย่างเช่น ก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย นักศึกษาย่อมมีลักษณะเฉพาะบุคคลซึ่งได้รับอิทธิพลจากการอบรมของครอบครัว สถานศึกษา และกระบวนการทางสังคมจากที่อยู่อาศัย แต่เมื่อเข้ารับการศึกษาในมหาวิทยาลัย วัฒนธรรมของสถาบันการศึกษา การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และอาจารย์ จะมีผลต่อการรับรู้ ความเชื่อ ทศนคติ เจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของนักศึกษา โดยแสดงออกทางการดำเนินชีวิต โครงสร้างของมหาวิทยาลัยในแต่ละแห่งแตกต่างกันตามปรัชญา วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ลักษณะการจัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม และนโยบายขององค์การ มหาวิทยาลัยที่มีขนาดเล็ก รูปแบบการดำเนินชีวิตจะมีความแตกต่างกันเล็กน้อยแต่มีความซับซ้อนมาก มหาวิทยาลัยที่มีขนาดใหญ่จะมีความแตกต่างระหว่างรูปแบบการดำเนินชีวิตมาก แต่มีความซับซ้อนในแต่ละรูปแบบน้อย มหาวิทยาลัยที่มีเจตคติ ความสนใจ และมีกิจกรรมร่วมกันจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมาก สังเกตของมหาวิทยาลัยจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อเจตคติและพฤติกรรมของบุคคล

นอกจากนี้จิตอาสา ยังสามารถเกิดได้จากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลอื่น (ชูชัย ศุภวงศ์. 2539: 22) ความรู้สึกต้องการช่วยเหลือเพียงประการเดียวจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ กระบวนการเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา บุคคลในสังคมต้องมีองค์ความรู้ และความสามารถในการแสวงหาความรู้ (อนุชาติ พวงสำลี; และวีรบุรณ วิสารทกุล. 2540: 17) ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองจะสนใจค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ทำให้มีคุณสมบัติเป็นผู้นำ นักคิด นักวิเคราะห์วิจารณ์ (นฤมล เกื้อนมา. 2539: 7) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และร่วมกับผู้อื่น จึงเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยภายในของบุคคลในการผลักดันให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสาขึ้นมาได้

ในขณะที่ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2550) ได้กล่าวถึงจิตอาสา หรือจิตสาธารณะ หรือจิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตสำนึกของสังคมว่า อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกดังนี้

1) ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคมเป็นภาวะที่ลึกซึ้งกว่าภาวะทางกายภาพเพียงประการเดียว เป็นภาวะที่ได้บรมก่อก่อเมลา และสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดที่ละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่มตั้งแต่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง บุคคลทั่วไป จนถึงระดับองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อม

2) ปัจจัยภายใน สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่า ความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปในทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้ จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด และนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใด ก็จะมีการฝึกฝนและสะสมสำนึกเหล่านั้น

การเกิดจิตสำนึกไม่สามารถสรุปได้แยกแยะว่าได้เกิดจากปัจจัยภายในหรือปัจจัยภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพสิ่งมีความเกี่ยวข้องกัน จิตสำนึกที่มาจากภายนอกนั้นเป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติกระทบต่อความรู้สึกของบุคคล แล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดยธรรมชาติและมักไม่รู้ตัว แต่สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน เป็นความเจาะจง เลือกรับ บุคคลระลึกถึงตนเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่สร้างขึ้นเองระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องกัน การพัฒนาจิตสำนึกจึงต้องกระทำควบคู่กันไปทั้งภายในและภายนอก

อาจสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีพฤติกรรมจิตอาสาตามที่ได้การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยต่างๆ มีการรายงานที่สอดคล้องกันว่า อาจเกิดจากสองปัจจัยประกอบกัน คือ ปัจจัยภายในตัวบุคคล เช่น การรับรู้ในพฤติกรรมของตนเอง การเห็นคุณค่าในพฤติกรรมของตนเอง การมีแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสา และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การมีตัวแบบทางด้านจิตอาสา ไม่ว่าจะจากครอบครัว เพื่อน สถานศึกษาหรือสถาบันทางสังคมต่าง ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนจากสถาบันทางสังคมที่ได้เข้าไปมีบทบาท ณ ขณะนั้นด้วย

1.6 การวัดพฤติกรรมจิตอาสา

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำเกณฑ์และแนวทางในการวัดและประเมินผู้เรียนด้านการมีจิตสาธารณะ นักเรียนโรงเรียนนาร่องที่เรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จะจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2554 มีหลายโรงเรียนที่จะต้องวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะ จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในตัวผู้เรียนการวัดโดยตรงนั้นวัดยากจึงต้องอาศัย

สังเกตหรือวัดจากพฤติกรรมที่แสดงออก บางครั้งก็ใช้แบบทดสอบแบบสร้างสถานการณ์ช่วยในการวัดพฤติกรรมที่ซ่อนอยู่ภายใน ซึ่งพฤติกรรมด้านการมีจิตสาธารณะอาจดูจากการเป็นผู้ให้การเข้าอาสาเข้าไปช่วยโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนหรือการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเห็นว่าผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ผู้ที่มีจิตสาธารณะหรือจิตอาสาจะคุ้นชินกับพฤติกรรมการให้มากกว่ารับ เป็นคนเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คิดถึงคนอื่นไม่เพียงแต่คิดว่าตนควรจะได้อะไรแต่กลับสนใจว่าผู้อื่นน่าจะได้อะไรด้วยบ้าง โดยสรุปแล้วนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่วัดได้โดยดูจากพฤติกรรมที่แสดงออก อาจจะวัดทางตรงหรือทางอ้อม วัดจากการสังเกต และการให้ผู้ถูกวัดประเมินตนเอง ซึ่งก็มีผู้วิจัยจำนวนหนึ่งที่ได้ยึดเอาแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการมาใช้ในการวิจัย เช่น งานวิจัยของนนท์วัฒน์ ชุนชี (2546) ศึกษาเรื่องการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านการใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยได้สร้างแบบวัดจิตสาธารณะที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม องค์ประกอบที่ 2 การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมต่อการดูแล และองค์ประกอบที่ 3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม แต่ละองค์ประกอบมี 2 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 6 ตัวชี้วัด โดยแบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ .8320 ส่วนงานวิจัยของอัญชลี ยิ่งรักพันธุ์ (2550) เรื่องผลการใช้สถานการณ์จำลองผลานกับเทคนิคประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้สร้างแบบสังเกตและแบบทดสอบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะมาใช้ในการวิจัยของตน ดังนี้ แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ มี 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด เช่นเดียวกับงานวิจัยของนนท์วัฒน์ ชุนชี(2546) ซึ่งแบบสังเกตนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 และแบบทดสอบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะมี 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด เช่นเดียวกัน ซึ่งแบบทดสอบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .989 และงานวิจัยของธรรมนันท์ก้า แจ็งสว่าง (2547) เรื่องผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยได้สร้างแบบวัดจิตสาธารณะที่ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัดเหมือนงานวิจัยทั้ง 2 งานวิจัยก่อนหน้านี้ โดยมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .8455 เป็นต้น และงานวิจัยของณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) เรื่องการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสร้างแบบวัดจิตอาสาของนักเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 7 ตัวชี้วัด โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ .90 ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง เพื่อตรวจสอบความตรงของตัวชี้วัด จิตอาสา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่างานวิจัย 3 ชิ้นแรก ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยของอัญชลี ยิ่งรักพันธุ์ (2550) นันทวัฒน์ ชุนชี (2546) และธรรมนันทิกา แจ็งสว่าง (2547) ต่างก็เป็นการศึกษาตัวแปรจิตสาธารณะ โดยเป็นงานวิจัยเชิงทดลองที่ทำการทดลองกับกลุ่มเด็กในชั้นประถมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องเท่าที่ควร กับความมุ่งหมายของงานวิจัยนี้ ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกปรับปรุงแบบวัดจิตอาสาของ ฌัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) เรื่อง การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นตามแนวคิดการประเมินพฤติกรรมจิตอาสา สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายของงานวิจัยนี้

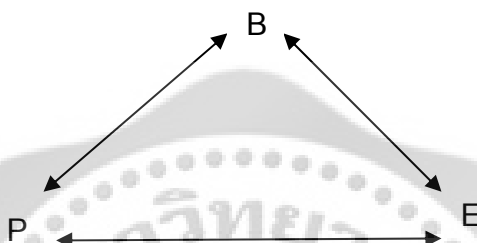
2) บริบทของการศึกษาเป็นบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกับนิสิตมหาวิทยาลัย

3) เป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือสูง ทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79, .90 และ .79 ตามลำดับ

โดยแบบวัดจิตอาสาของนักเรียนของ ฌัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ ได้แบ่งองค์ประกอบของ จิตอาสาเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม และ 3) ความมุ่งมั่น พัฒนา โดยมีตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบดังนี้ คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ 1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น 2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และ 3) การแบ่งปัน สิ่งของให้กับผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ 1) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม 2) การสละเวลาและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ด้านความมุ่งมั่น พัฒนา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ 1) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอ ความคิดที่จะพัฒนาสังคม และ 2) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์ และหลากหลาย รวมมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัวชี้วัด ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์ตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน โดยจำแนกตามองค์ประกอบของกรมวิชาการ (2542) และใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกตัดตัวชี้วัดจิตอาสา ตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา นักการศึกษา อาสาสมัครและนักสังคมสงเคราะห์ที่ได้กล่าวถึง คุณลักษณะและองค์ประกอบของการมีจิตอาสาซ้ำกันอย่างน้อย 2 คนเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก ตัวชี้วัด โดยแบบวัดนี้มีข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับจาก “มีการปฏิบัติทุกครั้ง” (5) จนถึง “ไม่มีการปฏิบัติ” (1) ผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยมากกว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมจิตอาสามากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยน้อยกว่า

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตอาสา

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้หลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura. 1986: 22-24) เพื่ออธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตอาสา โดยแบนดูรา มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วยและการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม (B) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม (E) และตัวบุคคล (P) ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ (Albert Bandura. 1986: 24)

แบนดูรา ได้สร้างทฤษฎี Triadic reciprocal determinism โดยได้เสนอว่า พฤติกรรมเกิดขึ้นเนื่องจากมีกลไกเกิดขึ้นระหว่าง 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกัน คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคล (ปัจจัยทางจิต-ผู้วิจัย) และชนิดของพฤติกรรม ปัจจัยทั้งสามอาจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมไม่เท่ากัน ปัจจัยบางตัวอาจมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมมากกว่าปัจจัยบางตัวในช่วงเวลาหนึ่ง แต่อาจมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมน้อยกว่าอีกปัจจัยหนึ่งในอีกช่วงเวลาหนึ่ง แต่ปัจจัยทั้งสามจะไม่มีอิทธิพลเท่ากันพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ผลเกี่ยวข้องกันจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคล พฤติกรรมที่จะแสดงออก และสภาพแวดล้อมในขณะที่เกิดพฤติกรรมนั้นขึ้น (สิริอร วิชชาวุธ. 2554: 91) นอกจากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นแล้ว พฤติกรรมของบุคคลยังเป็นผลมาจากการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งอาจจะเป็นประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์โดยอ้อมก็ได้ กล่าวคือ มนุษย์เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ และระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรมนั้น ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้จะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ นอกจากนี้บุคคลมักจะใช้เงื่อนไขของสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ หรือผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมนั้นเป็นข้อมูลในการตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมครั้งต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ที่ได้รับจากสังคมในเงื่อนไขดังกล่าว (Bandura. 1977: 193)

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาโดยแบ่งเป็นปัจจัยทางจิต ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจอาสา และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสาและการสนับสนุนทางสังคม ตามหลักแนวคิดของแบนดูรา ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น

ปัจจัยทางจิต

2. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมจิตอาสา

2.1 ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีนักวิจัยจำนวนมากได้ให้ความหมายที่แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะเฉพาะที่คล้ายคลึงกันว่าของการรับรู้ความสามารถของตน เป็นการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับตัวเองถึงความสามารถในการจัดระบบการกระทำและดำเนินพฤติกรรมให้ลุล่วงตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ เช่น แบนดูรา (Bandura. 1977: 3) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนไว้ว่า เป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับตัวเองว่ามีความสามารถที่จะจัดระบบและกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้ ประทีป จินฉิ่ง (2540: 110) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ที่บางครั้งอาจมีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน มีความแปลกใหม่ที่ไม่สามารถทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งสภาพการณ์เหล่านี้มักจะทำให้บุคคลเกิดความเครียดได้ การรับรู้ความสามารถของบุคคลนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับทักษะที่บุคคลมีอยู่ขณะนั้นเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของบุคคลว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่เขา มีอยู่ งานวิจัยของวิลลาสลักษณะน์ ชั้ววัลลี (2542: 31) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนมีอิทธิพลต่อการพฤติกรรมของบุคคล ว่าบุคคลจะมีวิธีการกระทำอย่างไร มีความพยายามเพียงใด อดทนต่ออุปสรรคและความล้มเหลวได้มากน้อยเพียงใด มีแบบแผนการคิดที่จะขัดขวางหรือให้กำลังใจตนเอง มีความเครียดเพียงใดที่จะจัดการกับเหตุการณ์ที่ยากลำบาก งานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (2549: 18) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการจัดระบบและประเมินถึงความมั่นใจต่อความสามารถกระทำหรือแสดงในพฤติกรรมนั้นๆ ได้ดีเพียงใดซึ่งจะส่งผลต่อแบบแผนในการคิดและการเผชิญต่อสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น รวมถึงงานวิจัยของทรงศรี ชำนาญกิจ (2548: 11) กล่าวว่า เป็นความรู้สึกที่บุคคลต่อตนเองว่า มีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ได้หรือไม่ ในระดับใด

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้นิยามของการรับรู้ความสามารถของตนไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองว่าจะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อมั่น กล้าเผชิญกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการกระทำ จัดการอุปสรรคต่างๆได้ด้วยตนเองโดยไม่เกิดความเครียด

2.2 การวัดการรับรู้ความสามารถของตน

สำหรับแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน มีผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดไว้หลายแนวคิดและมีมาตรการวัดที่แตกต่างกันออกไป ทรงศรี ชำนาญกิจ (2548: 19-22) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนด้านวิชาการที่มีรูปแบบการตอบต่างกัน โดยในงานวิจัยนี้ได้รวบรวมแนวคิดการวัดและรูปแบบการตอบไว้อย่างกว้างขวาง เช่น แบนดูราและคณะ(Bandura; et al.) ได้สร้างเครื่องมือประเมินการรับรู้ความสามารถของตนโดยที่ผู้ตอบต้องตอบว่าเขาสามารถทำกิจกรรมนั้นได้หรือไม่ ถ้าทำได้ ต้องตอบว่ามีระดับความมั่นใจมากน้อยเพียงใด โดยสเกลการตอบมีระดับความมั่นใจตั้งแต่ 10 ถึง 100 ส่วนลัสท์ (Lust) ได้สร้างแบบวัดไว้สองรูปแบบ รูปแบบแรก มีมาตรวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า 7 สเกล ตั้งแต่ “ไม่มีความมั่นใจ” ถึง “มีความมั่นใจมาก” ซึ่งผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีความเข้มในการรับรู้ความสามารถของตนสูง และรูปแบบที่สอง ได้แก่ การวัดโดยการรวมมิติความเข้มและมิติความยากเอาไว้ด้วยกัน โดยความยากของการรับรู้ความสามารถของตนจะประเมินโดยการตอบว่า “ทำได้” หรือ “ทำไม่ได้” ส่วนการวัดมิติความเข้มของการรับรู้ความสามารถของตนจะประเมินโดยใช้ระดับสเกลในการวัด 11 สเกล คือ “0 ไม่มีความมั่นใจ ถึง 10 มีความมั่นใจมาก” เช่น งานวิจัยของจุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (2549) ได้ปรับปรุงแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองมาจาก Guide For Constructing Self-Efficacy Scale โดย Albert Bandura. Standford University ประกอบกับนิยามปฏิบัติการ เอกสาร รายงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบวัดนี้เป็นการวัดความมั่นใจ โดยการถามว่าผู้ตอบมีความมั่นใจว่าเขาสามารถปฏิบัติงาน โดยแบ่งความมั่นใจออกเป็น 10 ระดับ ตั้งแต่ 0% คือ “ไม่มีความมั่นใจที่สามารถกระทำได้เลย” ถึง 100% คือ “มีความมั่นใจเต็มที่ที่จะกระทำได้สูงสุด” โดยแบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .98 และแนวคิดของลิเบิร์ตและสปีกเลอร์ (Liebert; & Spiegler. 1995) เสนอว่าการรับรู้ความสามารถของตนเป็นการทำนายของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถในการแสดงพฤติกรรมเฉพาะ โดยการประเมินด้วยการรายงานตนเอง ด้วยข้อความถาม เช่น “คุณมีความมั่นใจเท่าไรเกี่ยวกับ...” โดยสเกลการตอบนั้นจะเป็นระดับความมั่นใจ ตั้งแต่ “10 ไม่มั่นใจเลย ถึง 100 มั่นใจมาก” เป็นต้น และจากการที่ได้ศึกษารูปแบบการวัดอย่างหลากหลาย ทรงศรี พบว่าการใช้การวัดแบบผสมตามแบบของลัสท์และการตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ (คือรวมการวัดระดับความยากและความมั่นใจเข้าด้วยกัน) มี

ความเที่ยงตรงเชิงอำนาจการทำนายสูงเมื่อเปรียบเทียบกับการวัดแบบอื่น ทั้งยังเป็นทั้ง 2 มิติ ตามทฤษฎีของแบนดูราด้วย นอกจากนี้ก็ยังมีผู้วิจัยที่ได้สร้างแบบวัดตามแนวคิดของลัสท์ เช่น งานวิจัยของสมใจ ธนเกียรติมงคล (2553) เป็นแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำปริญญานิพนธ์ 40 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก.649 - .925 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .949 และงานวิจัยของวิลาสลักษณ์ ชีววัลลี (2542) ได้สร้างแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนในการเล่นเกมนิพนธ์น้อย เป็นการวัดความมั่นใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการเล่นเกมที่ระดับความยากต่างๆ ซึ่งเป็นการวัดใน 2 มิติ คือมิติของความมั่นใจ(Strength) ที่จะกระทำกิจกรรมได้ที่ระดับความยาก (Level) ต่างๆตามทฤษฎีของแบนดูรา แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อแสดงถึงความมั่นใจในการเล่นเกมที่ระดับความยากต่างๆกันโดยเป็นลักษณะมาตราประเมินค่า (rating scale) 8 อันดับ ตั้งแต่ไม่สามารถเล่นได้ (0) เล่นได้และมั่นใจน้อยมาก(1) ไปจนถึงเล่นได้และมั่นใจที่สุด (7) โดยแบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

จะเห็นได้ว่าแนวคิดได้รับความนิยมในการสร้างแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน ได้แก่ แนวคิดของ แบนดูรา(Bandura) และลัสท์ (Lust) เนื่องจากเป็นการวัดหลายมิติ ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกนำแบบวัดของจุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (2549) มาปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับบริบทของการวิจัย ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

- 1) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีของแบนดูรา (Bandura) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาเป็นหลักแนวคิดในงานวิจัย
- 2) บริบทของการศึกษาเป็นบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการรับรู้ความสามารถในการกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่งให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) เป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือสูง ทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

โดยเป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตน ต่อบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่ดีของตัวแทนประกันชีวิตจำนวน 20 ข้อ แบ่งความมั่นใจออกเป็น 10 ระดับ ตั้งแต่ 0% คือ “ไม่มีความมั่นใจที่สามารถกระทำได้เลย” ถึง 100% คือ “มีความมั่นใจเต็มที่ที่จะกระทำได้ดีที่สุด” มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มีเกณฑ์การให้คะแนนความมั่นใจในการปฏิบัติโดยการรวมคะแนนเฉลี่ยของความมั่นใจจากข้อคำถาม โดยประเมินจากสเกลระดับความยากตั้งแต่ 0 ถึง 100

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมจิตอาสา

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองกับพฤติกรรมจิตอาสา นั้นผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่า มีการศึกษาระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับการมีพฤติกรรมจิตอาสา หรือการเป็นอาสาสมัครอยู่บ้างเช่น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะ และสถานการณ์ทางสังคมกับประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดย พระมหาจันทร์ธรรม อินทร์เกิด และคณะ (2553) ซึ่งผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัย ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความเป็นจิตอาสาในการทำงาน นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า การรับรู้ความสามารถในการทำงานของตนเองในการทำงาน เจตคติต่อการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัยได้ร้อยละ 22 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน การสนับสนุนทางสังคมจากประชาชน สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพในการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัยได้ร้อยละ 27 ในกลุ่มอายุมาก การรับรู้ความสามารถในการทำงานของตนเองในการทำงาน เจตคติต่อการทำงานสามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพในการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัยได้ร้อยละ 19 ในกลุ่มอายุน้อย การรับรู้ความสามารถในการทำงานของตนเองในการทำงาน การสนับสนุนจากหัวหน้าสามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพในการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัยได้ร้อยละ 29 ในกลุ่มระดับการศึกษาสูง และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน เจตคติต่อการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพในการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัยได้ร้อยละ 28 ในกลุ่มที่มีระยะเวลาในการทำงานน้อย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมจิตอาสา

3.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง หรือการเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นพื้นฐานของสุขภาพจิต (กมลพรรณ หอมมาน. 2539: 37) ที่แสดงถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow, Abraham 1985: 12) เป็นการตัดสินใจคุณค่าของคน (Self) และแสดงออกในรูปของเจตคติที่บุคคลนั้นมีต่อตนเอง การพิจารณาความหมายของ “ตน” ในแง่ปรัชญาจะมีลักษณะเป็นแบบนามธรรมที่หมายถึงเอกลักษณ์ของบุคคล ซึ่งหมายรวมถึงลักษณะทางกายภาพ ความสามารถทางสติปัญญา แต่ในทางจิตวิทยาจะมองตนในแง่ของการเรียนรู้โดยเป็นการรับรู้ตนเองในด้านต่างๆ ที่ได้จากการมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และเป็นกระบวนการของประสบการณ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย ได้รับความปลอดภัย ได้รับความรัก และความเป็นเจ้าของ บุคคลจะมีความรู้สึกที่ตนเอง เป็นคนที่มีประโยชน์ และต้องการแสดงความสามารถต่างๆ ที่มีอยู่ซึ่งความสามารถที่จะทำบางอย่างเพื่อให้ตนเองพอใจ (Gibson. 1982: 119)

อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการทั้งของต่างประเทศ และของประเทศไทยหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความรู้สึกมีคุณค่าของตนเองไว้หลายท่าน แต่มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่

1. เป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตัวเอง
2. ความรู้สึกนี้ เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กจากการที่บุคคลใกล้ชิดสะท้อนความเป็นตัวตนของเด็ก เป็นเหมือนกระจกสะท้อน
3. หากตัวตนที่คนอื่นสะท้อน ใกล้เคียงกับตัวตนที่ตนเองรับรู้ ก็จะเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและมีความเชื่อมั่น มั่นใจ ศรัทธาในการที่ตนจะทำการต่างๆให้ลุล่วงไปได้ หากขาดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองก็จะเป็นไปในทางตรงกันข้าม ยกตัวอย่างความหมายจากนักวิชาการหลายๆท่านจากต่างประเทศ เช่น เอลเดอร์ (Elder, 1965: 38) ให้ความหมายไว้ว่าเป็นความรู้สึกที่บุคคลรับรู้ว่าคุณค่า ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการกระทำของตนเอง การมีความสามารถ และการตัดสินใจของบุคคลอื่นที่ตนให้ความสำคัญด้วย คูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1967) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการรับรู้ตนเองของบุคคล แล้วแสดงออกในแง่ของการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเอง แสดงให้เห็นถึงขอบเขตของความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำเร็จ และพลังอำนาจของตนเอง ซึ่งบุคคลอื่นจะสามารถรับรู้ได้จากคำพูด และท่าทีที่บุคคลนั้นแสดงออกไป มาสโลว์ (Maslow, 1970: 45) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีสมรรถภาพในการทำสิ่งต่างๆ มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถ

ในขณะที่นักวิชาการชาวไทยได้ให้ความหมายในประเด็นของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ที่น่าสนใจไว้ดังนี้ ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (2539: 7) ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเองหรือมีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งพิจารณาจากการประเมินคุณค่าตนเองในด้านความสามารถ ความสำเร็จ และความมีคุณค่าของตนเอง รวมทั้งการสามารถยอมรับการเห็นคุณค่าที่ผู้อื่นมีต่อตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความนับถือตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคล เนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเองมีพื้นฐานมาจากความรู้สึกที่มีต่อตนเอง จินดาพร แสงแก้ว (2541: 9) ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความต้องการที่จะรู้สึกถึงความสำคัญและคุณค่าที่มีอยู่ในตนเอง การพิจารณาตัดสินและประเมินคุณค่าของตนเอง นับถือตนเองว่ามีความสามารถที่จะประสบผลสำเร็จในสิ่งที่คาดหวัง รวมทั้งการได้รับการรับรู้ว่าตนได้รับการยอมรับและการเชื่อถือจากบุคคลอื่น อัปสรสิริ เขียมประชา (2542: 12) ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินความเชื่อ หรือความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง มีความเคารพและยอมรับในตนเองว่ามีความสำคัญ มีความสามารถและใช้ความสามารถที่มีอยู่ในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคม นอกจากนี้การเห็นคุณค่าในตนเองยังมีความเกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ (self-concept) เนื่องจากมีพื้นฐานมาจากความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองอีกด้วย ยุทธการ โสเมือง (2544: 4) ให้ความหมายไว้ว่า

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกในการประเมินตนเอง จากการกระทำสิ่งต่างๆ ที่มีต่อครอบครัว เพื่อนและสังคม การเห็นว่าตนเองเป็นที่ยอมรับต่อตนเองและสังคม ได้รับการยกย่อง นับถือเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อสังคม และดำรงศักดิ์ วิเชียรดิถ (2545: 12) ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองหรือความภาคภูมิใจในตนเองมีความต่อเนื่องมาจากประสบการณ์ในวัยเด็ก ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับและการตีความจากประสบการณ์ จะมีผลต่อความรู้สึกของตนเอง ถือเป็นสิ่งที่สร้างเสริมหรือบั่นทอนความภาคภูมิใจในตนเองก็ได้

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง ว่าหมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองจากการประเมินความสามารถ ความสำคัญ ความมีค่า และการประสบความสำเร็จ โดยแสดงออกมาในรูปของเจตคติที่มีต่อตนเอง มีการยอมรับนับถือ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม กล้าคิดกล้าตัดสินใจโดยลำพัง เมื่อเกิดความผิดพลาดก็จะไม่เศร้าโศกเสียใจเป็นเวลานาน และไม่ยอมแพ้อะไรง่ายๆ การที่บุคคลประเมินสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นกระบวนการตัดสินใจการเห็นคุณค่าจากการตรวจสอบตนเองด้านผลงานความสามารถ และลักษณะคุณลักษณะต่าง ๆ โดยนำเอาคุณสมบัติดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับมาตรฐาน และค่านิยมส่วนบุคคล จากนั้นจึงตัดสินใจมาเป็นการเห็นคุณค่าของตน การรับรู้ดังกล่าวอาจเป็นไปได้โดยที่บุคคลรู้ตัว หรือไม่รู้ตัวก็ได้ และจะแสดงให้บุคคลอื่นเห็นได้ด้วยลักษณะท่าทาง หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอก การเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์ด้านความสำเร็จ หรือการทำสิ่งต่าง ๆ ได้บรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้ได้รับคำชมเชยจากครอบครัว เพื่อนฝูง หรือบุคคลอื่น นับเป็นการค่อย ๆ สะสม ความพึงพอใจไว้จนกลายเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในการมีคุณค่าของตนเอง หากทำได้สำเร็จ บุคคลจะเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง

ดังนั้นจึงอธิบายได้ว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองจะสามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เป็นจิตอาสาได้มากกว่าผู้ที่ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เนื่องจาก ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองนั้นจะมีเชื่อมั่นในความคิดว่าตนเองมีคุณค่า หรือมีประโยชน์สำหรับการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามารถที่จะคิดแก้ปัญหา และความสามารถสามารถเลือกวิธีการตัดสินใจที่ถูกต้องในการเลือกที่จะปฏิบัติตนเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

3.2 การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

ได้มีผู้สร้างแบบวัดการเห็นคุณค่าของตนเองไว้มากมาย โดยผู้วิจัยได้รวบรวมมาดังนี้

โรเซนเบิร์ก(1979) สร้างแบบวัดที่มี 10 ข้อ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ ตามแบบวัดของคูเปอร์สมิท (coopersmith.1984) ที่ได้สร้างแบบวัดการเห็นคุณค่าของตนเองโดยรูปแบบของการรายงานตนเอง อีกแนวความคิดหนึ่งของการวัดการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นทฤษฎีของคูเปอร์สมิท (พิมพ์วิชา สุพัตกุล. 2551; อ้างอิงจาก Coopersmith Self-esteem Inventory Adult form –

Coopersmith. 2002) ที่ได้สร้างแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับผู้ใหญ่ และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างชาวอเมริกันอายุระหว่าง 16 – 34 ปี ทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 226 คน และรายงานค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในของเครื่องมือไว้เท่ากับ 0.81 โดยณัฐนันท์ คงคาหลวง (2547) ได้มีการนำมาแปลเป็นภาษาไทยด้วยวิธี forward – backward translation โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักจิตวิทยาทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ทุกข้อผ่านการคัดเลือกโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ และรายงานค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ 2 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ ใช้สำหรับการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ใหญ่ที่อายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยข้อความทางบวกและทางลบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเองโดยทั่วไป การเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคม การเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัว และการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการทำงานโดยพิมพิชา สุพัตกุล (2551) จึงได้นำแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับผู้ใหญ่ ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดย ณัฐนันท์ คงคาหลวง (2547) ในการวิจัยเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเอง ความรู้ เรื่องโรคเอดส์ และเหตุผลของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ข้ามคืน ได้มีการหาคุณภาพของแบบประเมินจากวัยรุ่นตอนปลายทั่วไป ที่ไม่มีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ข้ามคืน จำนวน 40 คน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.70 การศึกษาของศิริวรรณ ทวีวัฒนปรีชา (2549) ศึกษาเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเอง และความสัมพัทธ์ระหว่าง การเห็นคุณค่าในตนเองกับการปรับตัวในสังคมของนิสิต คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ฉบับของ รัชนิย์ แก้วคำศรี ปี 2545 ที่แปลเป็นภาษาไทยและปรับปรุงจาก The Coopersmith Self-Esteem Inventory : CSEI (1984) และเมื่อนำไปหาค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .8474 แต่ในงานวิจัยของ สุปรียา เพ็งสถิต (2550) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ระหว่างการใช้และไม่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยใช้แบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้วย Five-Scale Test of Self-esteem for Children ฉบับภาษาไทย ซึ่งแปลโดย สุวรรณณี พุทธิศรี และ ชัชวาลย์ ศิลปะกิจ (สุปรียา เพ็งสถิต. 2550; อ้างอิงจาก สุวรรณณี พุทธิศรี; และ ชัชวาลย์ ศิลปะกิจ. ม.ป.ป.) มีความเชื่อถือเท่ากับ 0.85 แบ่งการทดสอบเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านภาพลักษณ์ ด้านครอบครัว และด้านทั่วไป ส่วน ทศนีย์ ทิศสุกใส (2551) ศึกษา ความสัมพันธ์ ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ได้นำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง The Self-Esteem

Inventory: Adult Form 1978 ซึ่งสร้างขึ้นโดย ไรย์แดน แพลและเรียบเรียงโดยชนิดา สุวรรณศรี (ทัศนีย์ ทิศสุกใส. 2551; อ้างอิงจาก ชนิดา สุวรรณศรี. 2542: 121-124) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 และแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ วิชาวี วงศ์อนันต์นนท์ (2552) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ซึ่งได้พัฒนาจากแบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ อนุรักษ์ บัณฑิตยชาติ (2541: 78-81) ที่ดัดแปลงมาจาก Self-Esteem Inventories ของ Stanley Coopersmith ซึ่งนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีลักษณะเป็นการรายงานตนเองโดยให้ผู้ตอบพิจารณาว่าเหมือนฉัน หรือไม่เหมือนฉัน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ด้านที่ 1 จำนวน 26 ข้อ ส่วนด้านที่ 2-4 ด้านละ 8 ข้อ รวมทั้งฉบับจำนวน 50 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.830

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกนำแบบวัดของจุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (2549) มาปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับบริบทของการวิจัย ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

- 1) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นมาจาก Self-Esteem Inventories ของ Stanley Coopersmith ซึ่งเป็นแบบวัดที่เป็นที่นิยมใช้ในงานวิจัยต่างๆ
- 2) บริบทของการศึกษาเป็นบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับนิสิตชั้นปีที่ 1
- 3) เป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญและมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83

โดยแบบวัด มีจำนวน 33 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 7 ระดับ เป็นแบบที่มีข้อความแล้วให้กลุ่มตัวอย่างรายงานระดับความเป็นจริงคือ มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด โดยผู้ที่ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนมากกว่า เป็นผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสา

มีการศึกษาวิจัยที่ให้การสนับสนุนว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง(Self-Esteem)นั้นจะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสาหลายเรื่องด้วยกัน เช่น การศึกษาของซามูเอล โอลิเนอร์ (ศุภรัตน์ รัตนมุข. 2554: ออนไลน์; อ้างอิงจาก Samuel Oliner. 1999) ซึ่งได้ทำการศึกษากลุ่มบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ 6 กลุ่ม พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการมีพฤติกรรมจิตอาสา นั้น มีหลายด้านด้วยกัน เช่น การได้รับแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง มีความกล้าหาญ ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น มีความใส่ใจ มีศีลธรรมไม่ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นทุกข์ รับผิดชอบต่อสังคม และมีความเคารพและพึงพอใจในตนเอง และงานวิจัยเชิงสำรวจของ พิริยา เลิศมงคลนาม(2551) ซึ่งทำการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลคือ การทำหน้าที่ของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตลอดจนอิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อคุณธรรมของกลุ่มวัยรุ่นในโรงพยาบาลชุมชน 5 แห่ง จังหวัดนนทบุรี พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ การทำหน้าที่ของครอบครัว ด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีคุณความดี การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารจากโรงเรียน การทำหน้าที่ของครอบครัว ด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของและบริการจากโรงพยาบาลมีอิทธิพลต่อคุณธรรม สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีคุณธรรม และการมีพฤติกรรมที่แสดงความเป็นจิตอาสาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถอธิบายได้ ร้อยละ 71.1 และตัวแปรที่พยากรณ์คุณธรรมและพฤติกรรมจิตอาสาได้ดีที่สุด คือ การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ

4. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจอาสาสมัครกับพฤติกรรมจิตอาสา

4.1 ความหมายของแรงจูงใจอาสา

แรงจูงใจ(Motive) เป็นคำที่ได้ความหมายมาจากคำภาษาละตินที่ว่า movere ซึ่ง หมายถึง “เคลื่อนไหว (move)” ดังนั้น คำว่าแรงจูงใจจึงมีการให้ความหมายไว้หลากหลาย แต่พอสรุปได้ว่า มีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ 1)เป็นสภาวะที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคลที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง 2)เป็นสิ่งที่ไม่เห็นได้โดยตรงแต่อาจอนุมานเอาจากการตอบสนอง 3)บุคคลที่มีแรงจูงใจเหมือนกันอาจแสดงพฤติกรรมต่างกันในขณะที่บุคคลที่มีแรงจูงใจต่างกันอาจแสดงพฤติกรรมเหมือนกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความแตกต่างต่อการรับมือของแต่ละบุคคล ยกตัวอย่าง นักวิจัยจากต่างประเทศ เช่น วอลเตอร์ (Walters, 1978: 218) ให้ความหมายว่า บางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายในตัวของบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำ เคลื่อนไหวหรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แรงจูงใจเป็นเหตุผล ของการกระทำนั้นเอง หรือลาวดอน และบิตต้า (Loundon; & Bitta, 1988: 368) ให้ความหมายไว้ว่า สภาวะที่อยู่ภายในตัวที่เป็นพลัง ทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่มีเป้าหมาย ที่ได้เลือกไว้แล้ว ซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายที่มีอยู่ภาวะสิ่งแวดล้อม เคลียร์ และคณะ (Clary; et al. 1998) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แรงจูงใจอาสาสมัครนั้น คือกลุ่มของสาเหตุที่ทำให้อาสาสมัครมีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร และดอมแจน (Domjan, 1996: 199) อธิบายว่าแรงจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมการกระทำหรือกิจกรรมของบุคคลโดยบุคคลจงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ในขณะที่นักวิชาการชาวไทยได้ให้ความหมายและคำนิยามของคำว่าแรงจูงใจไว้ที่น่าสนใจ เช่น ลักขณา สิริวัฒน์ (2544: 74) ได้กล่าวถึงความหมายของแรงจูงใจ คือ พฤติกรรมที่ถูกระตุ้นโดยแรงขับของแต่ละบุคคลเพื่อสู่จุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่ง และร่างกายอาจจะ

สะสมประสงศ์ในความปรารถนาอันเกิดจากแรงขับนั้น ๆ ได้ อุบลรัตน์ เพ็งสถิต (2544) กล่าวว่า เป็นสภาวะที่เกิดความไม่สมดุลขึ้นภายในร่างกาย ภาวะดังกล่าวอาจจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางให้ได้ แรงจูงใจชนิดนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเห็นได้โดยตรง แต่อนุมานได้จากพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมา ลักษณะดังกล่าวนี้นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายที่รวมไปถึงความปรารถนาหรือความต้องการของแต่ละบุคคลที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่ตนได้ตั้งไว้ เต็มศักดิ์ คพณิช (2546: 149) ได้กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจ (Motivation) หมายถึงกระบวนการของการใช้ปัจจัยทั้งหลายที่จะทำให้บุคคลเกิดความต้องการเพื่อสร้างแรงขับและแรงจูงใจไปกระตุ้นร่างกายให้แสดงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยปัจจัยดังกล่าวนี้นั้นอาจจะเป็นสิ่งเร้าภายนอกกับสิ่งเร้าภายใน หรือทั้งสองประการก็ได้ และอนุ เจริญวงศ์ระยับ (2552: 10) ได้นิยามแรงจูงใจอาสา ว่าหมายถึงกลุ่มของสาเหตุที่ทำให้อาสาสมัครมีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งมีจำนวน 6 สาเหตุ ได้แก่ การให้คุณค่าคือความต้องการที่ให้บุคคลอื่นได้รับผลประโยชน์ การทำความเข้าใจคือการทำกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หน้าที่การงานคือการทำกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อหาโอกาสด้านการทำงาน การเข้าสังคมคือการทำกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การปกป้องตนเองคือการทำกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อลดความรู้สึกผิดของตนเอง และการสนองความต้องการของตนคือการทำกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสร้างความรู้สึทางบวกให้กับตนเอง

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้นิยามของแรงจูงใจอาสาไว้ว่า เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวของบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำ หรือเคลื่อนไหวหรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมายโดยแรงจูงใจอาสาเป็นกลุ่มของสาเหตุที่ทำให้อาสาสมัครมีแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาโดยปัจจัยดังกล่าวนี้นั้นอาจจะเป็นสิ่งเร้าภายนอกกับสิ่งเร้าภายในหรือทั้งสองประการก็ได้

4.2 การวัดแรงจูงใจอาสา

จากการศึกษาข้อมูลจะพบว่า มีนักวิชาการหลายท่าน ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจอาสา และมีการประเมินด้วยแบบวัดชนิดต่าง ๆ ดังนี้

พรฤดี จิวสวัสดิ์ (2553) ศึกษา แรงจูงใจและการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.):กรณีศึกษาเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นคำถามแบบปลายปิด มี 3 ตัวเลือก โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการเพื่อการคงอยู่ ด้านความต้องการความสัมพันธ์ และด้านความต้องการความมั่งคั่งและงานวิจัยของ วัลลภ นามเมืองรักษ์ (2553) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาจิตสาธารณะในการทำงานอาสาสมัครของบุคลากรในคณะกรรมการสภาพัฒนาสังคมภาคประชาชน กรุงเทพมหานคร โดยใช้เครื่องมือสอบถามจิตสาธารณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือโดยการให้ความรู้ แรงงาน ทรัพย์สิน ด้าน

การแสดงความปรารถนาดีด้วยการพูด การกระทำ การให้กำลังใจ และแสดงความเห็นใจต่อสมาชิกในชุมชน และด้านการตั้งใจทำงานเพื่อสังคม รวมไปถึง ศุภชัย ศิริไพบูลย์ (2553) ศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่งแบ่งข้อคำถามออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และความสัมพันธ์ระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขกับอาสาสมัครสาธารณสุข ด้านผลประโยชน์ ด้านสภาพแวดล้อมและลักษณะในการปฏิบัติงาน และด้านความมั่นคงของงาน โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และอนุ เจริญวงศ์ระยับ (2552) ศึกษาเรื่อง การรับรู้สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและลักษณะส่วนบุคคลที่เอื้อต่อการเป็นอาสาสมัครอย่างยั่งยืน ในนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ใช้แบบการวัดแรงจูงใจอาสาซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดของ เคลลี่และคณะ (Clary; et al. 1998) จำนวน 30 ข้อแต่ได้ตัดข้อความไป 1 ข้อเนื่องจากข้อความดังกล่าวเมื่อสื่อความหมายเป็นภาษาไทยแล้วค่อนข้างจะซับซ้อนมาก จึงเหลือข้อความจำนวน 29 ข้อ โดยมีคำชี้แจงในการทำแบบวัดว่า ให้ระบุระดับความสำคัญเกี่ยวกับสาเหตุจูงใจให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมอาสาสมัครโดยมาตรงประเมินค่าแบบ 2 ขั้ว 6 ขั้วด้านซ้ายคือไม่สำคัญเลย และขั้วด้านขวาสำคัญที่สุด ข้อความ (สาเหตุจูงใจ) เป็นประโยคบอกเล่า หน้าข้อความเป็นช่องว่างให้เติมระดับความสำคัญของแรงจูงใจ แต่ละข้อ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบวัดของอนุ เจริญวงศ์ระยับ(2552) ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

- 1) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นตามแนวคิดการประเมินแรงจูงใจอาสา เช่นเดียวกับแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินแรงจูงใจอาสาที่มีต่อพฤติกรรมจิตอาสา
- 2) บริบทของการศึกษาเป็นบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน คือ กลุ่มนิสิตนักศึกษา
- 3) เป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือสูง ทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่นคือผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญและมีค่าความเชื่อมั่นของส่วนประกอบแรงจูงใจอาสาทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ถึงค่อนข้างสูง โดยมีค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .658, .797, .790, .812, .723, .608 ตามลำดับโดยมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่าแบบ 2 ขั้ว 6 ขั้วด้านซ้ายคือไม่สำคัญเลย และขั้วด้านขวาคือสำคัญที่สุด โดยในการวัดแรงจูงใจอาสาในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งแรงจูงใจอาสาออกเป็น 6 ด้าน ตามแนวคิดของเคลลี่ และคณะ (อนุ เจริญวงศ์ระยับ. 2552; อ้างอิงจาก Clary; et al. 1998)

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจอาสาต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสา

พบประเด็นของการศึกษาวิจัยในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับการมีพฤติกรรมจิตอาสาที่หลากหลายเช่น การศึกษาของอนุ เจริญวงศ์ระยัย (2552) เรื่องแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์โพรไฟล์ ซึ่งพบว่าลักษณะโครงสร้างองค์ประกอบของแรงจูงใจที่ได้พัฒนามาจากแบบทดสอบแรงจูงใจของสังคมประเทศตะวันตกซึ่งประกอบด้วย 6 มิติ คือการให้คุณค่า การทำความเข้าใจ หน้าทีการงาน การเข้าสังคม การปกป้องป้องกันตนเอง และการสนองความต้องการของตน และจากการทดสอบพบว่า แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาได้แก่ ความต้องการในการพัฒนาความสามารถของตนเอง (การทำความเข้าใจ) ความต้องการการยอมรับของสังคม (การสนองตอบความต้องการของสังคม) และ การเห็นคุณค่าในการทำความดีให้กับสังคม (การให้คุณค่า) นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมชมรมที่แตกต่างกันมีแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ นักศึกษาหญิงมีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมของนักศึกษาเมื่อนักศึกษาชาย สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของจิตรา โรจน์ขจรนภาลัย; วัชรารภรณ์ เปาโรหิตย์ และ ดลฤดี โรจน์วิริยะ (2553) เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาในนักเรียนพยาบาลทหารอากาศชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ กรมแพทย์ทหารอากาศ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า แรงจูงใจภายในเพื่อปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาอยู่ในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ค่าความแปรปรวนเท่ากับ 0.42) ขณะที่แรงจูงใจภายนอกเพื่อปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ค่าความแปรปรวนเท่ากับ 0.82) นอกจากนี้ยังพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจภายในและการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสา มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = 0.37$) อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจภายนอกและการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาไม่มีความสัมพันธ์กันแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยในต่างประเทศเช่นการศึกษาของ โอโมโตะ และสไนเดอร์ (อนุ เจริญวงศ์ระยัย. 2552; อ้างอิงจาก Omoto; & Snyder. 1995) ซึ่งได้ทำการศึกษาโมเดลเชิงโครงสร้างในการทำนายการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างยั่งยืนกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์จำนวน 116 คน โดยตั้งชื่อโมเดลว่า “โมเดลกระบวนการของอาสาสมัครโดยกำหนดให้แรงจูงใจอาสา มีอิทธิพลทางตรงกับการอาสาสมัครอย่างยั่งยืน บุคลิกภาพช่วยเหลือมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการอาสาสมัครอย่างยั่งยืนผ่านความพึงพอใจในกิจกรรมและองค์การ และการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการอาสาสมัครอย่างยั่งยืน ซึ่งจากผลการประเมินความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า โมเดลแรงจูงใจอาสาในภาพรวมมีระดับความกลมกลืนในระดับพอใช้ (ค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่าสัดส่วนไคสแควร์เท่ากับ 1.49) ส่วนโมเดลแรงจูงใจอาสาแต่ละตัวมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี เนื่องจากค่าไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญ

ปัจจัยทางสังคม

5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีตัวแบบด้านจิตอาสากับพฤติกรรมจิตอาสา

5.1 ความหมายของการมีตัวแบบด้านจิตอาสา

มีนักวิจัยได้ให้ความหมายของการมีตัวแบบไว้อย่างหลากหลาย ในที่นี้ผู้วิจัยจึงได้สรุปคุณลักษณะร่วมกันของความหมายของการมีตัวแบบ ได้แก่ 1. เป็นพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งกระทำแล้วส่งผลให้ผู้อื่นกระทำตาม 2. การที่บุคคลทำตามตัวแบบนั้นจะเกิดจากการที่บุคคลจดจำพฤติกรรมไว้แล้วไปปรับเข้ากับความรู้เดิมและแสดงพฤติกรรมออกมา 3. ตัวแบบอาจเป็นสิ่งที่ชีวิตหรือไม่มีก็ได้ ยกตัวอย่างผู้ที่ได้ให้ความหมายไว้ เช่น แบนดูรา (Bandura. 1975) ได้ให้ความหมายของคำว่า ตัวแบบไว้ว่า ตัวแบบ หมายถึงการเสนอตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นตัวอย่างที่ดี สามารถใช้เป็นแบบอย่างของการกระทำให้แก่ผู้สังเกตได้ นงลักษณ์ และ รุ่งนภา (2551: 10) กล่าวถึง พฤติกรรมตัวแบบหรือแม่แบบไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งกระทำแล้วส่งผลให้บุคคลอื่นนำไปเป็นแนวทางการกระทำ และใช้สติปัญญาเก็บจำไว้ จากนั้นจึงประสานความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมและกำหนดเป็นการคาดหวังพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของตนเอง ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536: 52) กล่าวว่า แบบอย่าง คือ สิ่งที่เป็นแบบอย่าง ที่ถือเป็นบรรทัดฐานหรือเป็นแบบตัวอย่างที่นำมาให้เห็นเพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบและเป็นตัวอย่างในการเลียนแบบ ตัวแบบมีหลายลักษณะเช่น ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์และตัวแบบที่มีชีวิต และธิดา สุวรรณสาครกุล (2554: 24) บุคคลที่มีชีวิตอยู่ หรือไม่มีชีวิตอยู่จริง ผู้ซึ่งจุดประกายให้วัยรุ่นเลียนแบบหรือเป็นแรงบันดาลใจ ซึ่งก็คือบุคคลที่วัยรุ่นปรารถนาจะเป็นเหมือนในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

จากการประมวลเอกสาร ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของตัวแบบไว้ว่าหมายถึงสิ่งที่เป็นแบบอย่างที่เป็นบรรทัดฐาน หรือจุดประกายให้ผู้อื่นปฏิบัติตามแนวทางการกระทำ และใช้สติปัญญาเก็บจำไว้ จากนั้นจึงประสานความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมและกำหนดเป็นการคาดหวังพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของตนเอง และความหมายของการมีตัวแบบด้านจิตอาสาในงานวิจัยนี้ ว่า หมายถึง การที่บุคคลเคยเห็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมจิตอาสาจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ครอบครัว เพื่อน ฯลฯ แล้วนำมาใช้เป็นพฤติกรรมตัวแบบหรือแม่แบบ หรือใช้เป็นแนวทางการกระทำ โดยใช้สติปัญญาเก็บจำไว้ จากนั้นจึงประสานความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมและกำหนดเป็นการคาดหวังพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของตนเอง

การมีตัวแบบนั้นเป็นลักษณะของพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่บุคคลสังเกตจากพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งอาจเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ครู ผู้ปกครองหรือเพื่อนๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมบางอย่างแล้วได้รับการเสริมแรง แนวโน้มที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้นจะมีสูงในขณะเดียวกันถ้าตัวแบบแสดงพฤติกรรมบางอย่าง

แล้วได้รับการลงโทษจะเห็นได้ว่า บุคคลจะไม่เลียนแบบพฤติกรรมนั้น หลักการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบนี้ได้นำมาใช้กันอย่างมากมายในสังคมของเรา ดังจะเห็นได้จากในรายการโทรทัศน์ที่มีการจัดรายการ เราไม่ทำผิดกฎจราจร ตาวิเศษ การป้องกันเอดส์ การเลิกสูบบุหรี่ เป็นต้น

แบนดูรา (Bandura. 1975) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้ โดยการสังเกต หรือ การเลียนแบบ (Observational Learning หรือ Modeling) นอกจากนี้ แบนดูราได้สรุปว่า พฤติกรรมของมนุษย์อาจจะแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1) พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนรู้
- 2) พฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ
- 3) พฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกทางการกระทำเพราะไม่เคยเรียนรู้จริง ๆ

5.2 การวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบแบบวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสาโดยตรง แต่ก็พอมองงานวิจัยที่วัดตัวแบบอยู่บ้าง โดยจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมตัวแบบหรือแบบวัดดังนี้

ปวรี กาญจนภี (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาความมีน้ำใจของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ โดยใช้การเรียนรู้จากตัวแบบมีชีวิต และตัวแบบสัญลักษณ์ ได้ใช้เครื่องมือในการทดลองเป็น ตัวแบบที่มีชีวิตคือเพื่อน และตัวแบบสัญลักษณ์คือภาพและข้อความ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเรียนรู้ความมีน้ำใจ และมัณฑนาวดี เมธาพัฒนา(2547) ศึกษาเรื่องประสบการณ์ ในสถานศึกษา แบบอย่างด้านจริยธรรมจากบิดามารดาและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในเขตภาคกลาง ใช้แบบวัดแบบอย่างด้านจริยธรรมจากบิดามารดาที่สร้างพัฒนาขึ้นมาเอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ให้เลือกตอบตั้งแต่ไม่เคยเลย จนถึง เสมอ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .709

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงปรับปรุงแบบวัดของมัณฑนาวดี เมธาพัฒนา (2547) ซึ่งเป็นแบบวัดแบบอย่างด้านจริยธรรมจากบิดามารดา แล้วนำมาปรับให้เข้ากับบริบทของการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจาก

- 1) เป็นแบบวัดที่วัดแบบอย่างด้านจริยธรรมต่อการปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมซึ่งเป็นคุณธรรมที่มีความใกล้เคียงกับจิตอาสามากที่สุด
- 2) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาพยาบาล ก็มีความใกล้เคียงกับนิสิตชั้นปีที่ 1 ของงานวิจัยนี้มากที่สุดด้วยเช่นกัน

5.3งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีตัวแบบต่อพฤติกรรมจิตอาสา

มีการศึกษาวิจัยในประเด็นของความสัมพันธ์การมีตัวแบบกับพฤติกรรมการมีจิตอาสาทั้งที่เป็นการศึกษาของนักวิชาการประเทศไทยและการศึกษาของนักวิชาการต่างประเทศหลายเรื่อง เช่น การศึกษาวิจัยของ คมนา วัชรธานินทร์ (2554: ออนไลน์) ทำการศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 360 คน พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีแบบอย่างคนรอบข้างในพฤติกรรมอาสาจะมีพฤติกรรมอาสาปัจจุบันมากกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่มีแบบอย่างคนรอบข้างในพฤติกรรมอาสา ซึ่งมีผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยูพา บุญอำนวยสุข (2545) ซึ่งทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชายล้วน โรงเรียนวัดบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอายุระหว่าง 14-19 ปี ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ตัวแปรหนึ่งที่ส่งเสริมให้เยาวชนทำความดีเพื่อสังคม คือ การเป็นแบบอย่างของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีจิตใจเมตตากรุณา ทั้งด้วยการกระทำและกิริยาท่าทาง และการส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรทำ เช่น ให้เงินไปทำบุญ พาไปดูให้เห็นด้วยตา และมีส่วนร่วมด้วยการใช้ให้ปฏิบัติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยของต่างประเทศ เช่น การศึกษาของไบรอัน และเทสท์ (วัฒนา ศรีสัตย์วาจา. 2548: 158; อ้างอิงจาก Fames Bryan; & Mary Ann Test. 1986) กล่าวว่า ยังมีหลักฐานที่ชัดเจนว่า ตัวแบบที่สังคมปรารถนาที่มีพฤติกรรมเอื้ออาทรจะช่วยให้เกิดความเอื้ออาทรในผู้อื่นด้วย โดยพบว่าผู้ขับรถ (ในลอสแอนเจลิส) มีแนวโน้มเป็นอย่างมากที่จะช่วยเหลือคนขับรถที่เป็นผู้หญิงที่มีปัญหาเรื่องยางแบน ถ้าในระยะทางช่วงต้น 1 ถึง 4 ไมล์ เขาเห็นมาก่อน (ผู้อื่นเปลี่ยนยางให้ผู้หญิง) ในการทดลองอื่นๆ ไบรอันและเทสท์สังเกตว่าคนที่เดินซื้อของในวันคริสต์มาส (ในรัฐนิวเจอร์ซีย์) ส่วนใหญ่จะยอมบริจาคเงิน (เหรียญ) ให้กับสมาคมรณรงค์ให้คนเลื่อมใสในศาสนา (Salvation Army) หากเขาเห็นคนอื่นบริจาคก่อน และจากการศึกษากับผู้ใหญ่ (ในอังกฤษ) พบว่าโดยปกติคนจะไม่เต็มใจบริจาคโลหิตเว้นแต่ว่าเขาเห็นคนอื่น (หน้าม้า) บริจาค รวมทั้งจากการศึกษาวิจัยของเพนนี่และพาแวน (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. 2550: 18; อ้างอิงจาก Penny; & Pawan. 2001) พบว่าจากการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นเป็นอาสาสมัครในสหรัฐอเมริกาพบความเชื่อมโยงในเหตุผลที่น่าสนใจหลายประการเช่น 1) วัยรุ่นในกลุ่มที่มีผู้ปกครองเป็นหรือเคยเป็นอาสาสมัครมาก่อนมีแนวโน้มที่จะเป็นอาสาสมัครสูงกว่าวัยรุ่นที่ผู้ปกครองไม่ได้มีประสบการณ์นั้นมาก่อน 2) บิดามีอิทธิพลต่อการเข้าเป็นอาสาสมัครของวัยรุ่น โดยอาสาสมัครวัยรุ่นมากกว่าร้อยละ 88 มีบิดาเป็นหรือเคยเป็นอาสาสมัครมาก่อน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่เยาวชนมีตัวแบบที่ดี คือมีบิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นตัวแบบที่ดีในการมีพฤติกรรมอาสา ก็จะส่งผลให้เยาวชนมีแนวโน้มในการมีพฤติกรรมจิตอาสาเช่นกัน

6. แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสา

6.1 ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิจัยรวมถึงนักวิชาการจำนวนมากที่ได้ศึกษาและให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมเอาไว้ค่อนข้างน่าสนใจ โดยมีคุณลักษณะร่วมกัน ได้แก่ 1. เป็นการที่บุคคลได้รับความรัก ความอบอุ่น การตอบสนอง ฯลฯ จากสังคมของตน 2. การสนับสนุน อาจจะเป็นทางด้านจิตใจ วัตถุประสงค์ของ หรือข้อมูลข่าวสารก็ได้ ตัวอย่างเช่น โทอิส (Thoits. 1982: 146) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคมนั้น หมายถึง ระดับ ความต้องการพื้นฐานที่จะได้รับการตอบสนอง โดยการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ความต้องการพื้นฐานทางสังคม ซึ่งโทอิสเองได้ระบุสิ่งที่สนับสนุนโดยสามารถพิจารณาได้เป็น 3 ด้าน คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ และสังคม ได้แก่ ความต้องการความรัก การยอมรับ การยกย่อง การเห็นคุณค่า การเป็นเจ้าของ ความมีชื่อเสียง และความปลอดภัย การสนับสนุนทางด้านเครื่องมือ เช่น การช่วยเหลือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สามารถเติมเต็มในการทำงาน หรือหน้าที่ที่รับผิดชอบให้สำเร็จ และสุดท้ายคือ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เช่นการให้คำแนะนำ ข้อมูลป้อนกลับ หรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานวันทึนย์ วาสิกะสิน และคณะ (2541: 99) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลในสังคมได้รับความรัก ความเอาใจใส่ เห็นคุณค่า ได้รับการยกย่อง มีความผูกพันซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกเป็นส่วนร่วมในสังคมเดียวกัน มีการให้ความช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น การให้คำแนะนำ การให้สิ่งของการประเมินเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น การให้เวลาให้ความคิดเห็น และการให้ข้อมูลข่าวสาร และศุภวิชญ์ จันทิพย์วงษ์ (2548: 62) ได้ให้ความหมายว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการส่งเสริมช่วยเหลือ สร้างเสริม และพัฒนาจากบุคคลหรือ เครือข่ายทางสังคม โดยการให้คำแนะนำ การเอาใจใส่ เป็นตัวอย่างที่ดี ยกย่องให้กำลังใจ เพื่อเกิดพฤติกรรมอันเป็นเป้าหมายเฉพาะ

โดยสรุปแล้ว การสนับสนุนทางสังคมโดยทั่วไปจะหมายถึง ความต้องการพื้นฐานที่จะได้รับการตอบสนอง โดยการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม โดยการที่บุคคลได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ยกย่องนับถือ และเห็นคุณค่า มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความผูกพันซึ่งกันและกัน ได้รับการส่งเสริม การช่วยเหลือในด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ให้คำแนะนำที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหา และให้วัตถุประสงค์ของ เงิน และเวลา ซึ่งตอบสนองความต้องการหนึ่ง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมอันเป็นเป้าหมายเฉพาะ

ในขณะที่การสนับสนุนทางสังคมต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสา นั้นจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับการสนับสนุนทางสังคมโดยทั่วไป แต่จะผลของการสนับสนุนที่ได้ นั่นคือ การเกิดพฤติกรรมเป้าหมายอันมุ่งหวังให้ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนเกิดความต้องการที่จะมีพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้อื่น มีจิตอันเป็นสาธารณะ หรือกระทำการใด ๆ อันมุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งอาจจะรวมเรียกได้ว่าการมีพฤติกรรมจิตอาสา นั่นเอง

6.2 การวัดการสนับสนุนทางสังคม

การสร้างแบบประเมินการสนับสนุนทางสังคมกับการมีพฤติกรรมจิตอาสานั้นมีจำนวนไม่มาก แต่ก็ม้งานวิจัยที่ใกล้เคียงซึ่งสามารถนำมาศึกษาได้ โดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้แบบวัดแบบการประเมินตนเอง หรือ Self-Report เป็นส่วนใหญ่ โดยมีงานวิจัยหลายงานที่ทำการศึกษการสนับสนุนทางสังคม ดังนี้

งานวิจัยของ วัลลภ นาเมืองรักษ์ (2553) วิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาจิตสาธารณะในการทำงานของอาสาสมัครของบุคลากรในคณะกรรมการสภาพัฒนาสังคมภาคประชาชน กรุงเทพมหานคร ได้ใช้เครื่องมือสอบถามปัจจัยทางด้านการสนับสนุนทางสังคม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบลิเคิร์ต แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ และด้านการสนับสนุนจากชุมชน โดยมีค่าความเชื่อมั่น .9539 และปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชรและคณะ (2553) เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ที่ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยเป็นแบบวัดจิตอาสาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ เจตคติต่อจิตอาสา แรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสา การได้รับการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งทุกแบบวัดคณะผู้วิจัยได้ทำการสร้างและพัฒนาขึ้นเอง โดยมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .89

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำแบบสอบถามจากการศึกษาของปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชรและคณะ(2553) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากจริงที่สุดถึงไม่จริงที่สุด มาปรับข้อความและเนื้อหาบางส่วนให้เข้ากับบริบทในการศึกษา ด้วยเหตุผล ได้แก่

- 1) เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมและจิตอาสาโดยตรง
- 2) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเหมือนกัน จึงเป็นแบบสอบถามที่เหมาะสมที่สุดกับบริบทการศึกษา

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมจิตอาสา

การศึกษวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมจิตอาสา เช่น การศึกษาของ ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชรและคณะ (2553) เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ที่ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยเป็นแบบวัดจิตอาสาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ เจตคติต่อจิตอาสา แรงจูงใจในการทำกิจกรรมอาสา การได้รับการสนับสนุนทางสังคม โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับจิตอาสาของนักศึกษา และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำนวยจิตอาสาของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชามนุษยสัมพันธ์การพัฒนาบุคลิกภาพและการพูดเพื่อประสิทธิผล

ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 492 คนโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ผลการวิจัยในประเด็นของการสนับสนุนทางสังคมนั้น พบว่า จิตอาสาของนักศึกษาที่มีค่าอยู่ในระดับสูง และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง รวมทั้งปัจจัยด้านบุคคลทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตอาสาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตอาสาได้ ร้อยละ 48.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 ทั้งนี้ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมโดย มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์รองจากแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระมหาจันทร์ธรรม อินทรีเกิด (2552) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะและ สถานการณ์ทางสังคมกับประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัยมูลนิธิร่วมกตัญญูในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะ (แรงจูงใจในการทำงานอาสาสมัคร และ พรหมวิหาร 4) สถานการณ์ทางสังคม (การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จากหัวหน้าจุด จากเพื่อนร่วมงาน จากประชาชน) จิตลักษณะตามสถานการณ์ (เจตคติต่อการทำงานอาสาสมัครกู้ภัย และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานอาสาสมัครกู้ภัย) กับ ประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัย 2) เพื่อค้นหาตัวทำนายที่ดีของประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัยจากจิตลักษณะ สถานการณ์ทางสังคม และ จิตลักษณะตามสถานการณ์ ทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย และ 3) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ทางสังคม (การสนับสนุนทางสังคม) จิตลักษณะตามสถานการณ์ (เจตคติต่อการทำงาน) และ สถานการณ์ทางสังคม (การสนับสนุนทางสังคม) กับ จิตลักษณะตามสถานการณ์ (การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน) ที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัย ซึ่งจากผลการวิจัยในประเด็นของการสนับสนุนทางสังคมพบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว กับ เจตคติต่อการทำงาน การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานกับเจตคติต่อการทำงาน และ การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัย ในขณะที่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่าง การสนับสนุนทางสังคมจากหัวหน้าจุดและ จากประชาชนกับเจตคติต่อการทำงานและไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จากหัวหน้าจุด จากประชาชนกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากนิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 4,052 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555. รายงานจำนวนนักศึกษาใหม่ปีการศึกษา 2554. Online)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยศึกษาเฉพาะนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 400 คน ได้มาจากการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

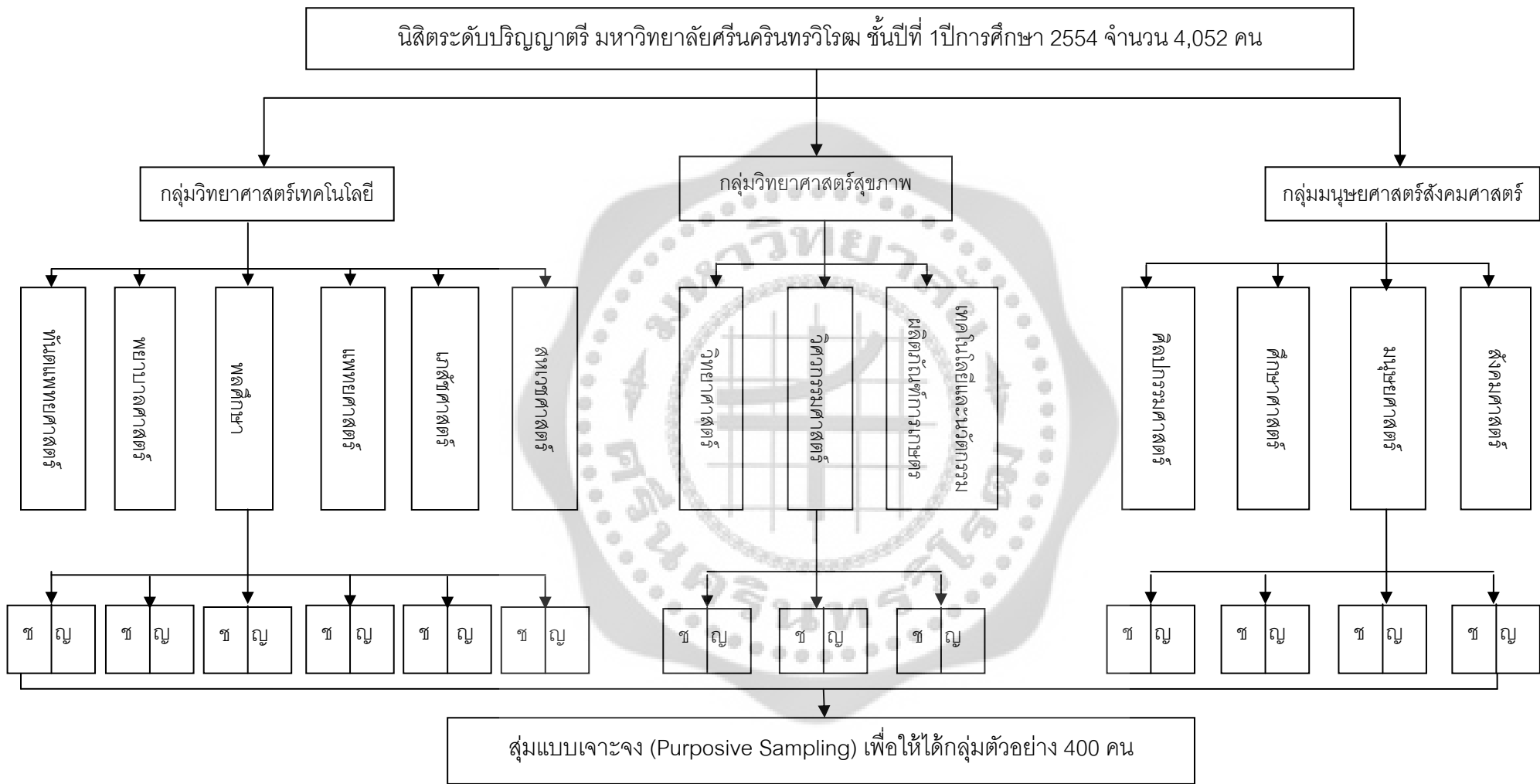
ดังนั้นจึงสามารถคำนวณขนาดตัวอย่างได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนขนาดตัวอย่าง
N คือ จำนวนประชากร
E คือ ระดับนัยสำคัญ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบ หลาย
ขั้นตอนเพื่อให้ได้สัดส่วนของนิสิตแต่ละคณะโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงขั้นตอนการสุ่มใน
ภาพประกอบ 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้และกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จริง

กลุ่มสาขาวิชา	คณะ	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้		จำนวนที่เก็บได้จริง	
			ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	1. คณะทันตแพทยศาสตร์	67	3	4	4	11
	2. คณะพยาบาลศาสตร์	103	5	5	1	1
	3. คณะพลศึกษา	425	21	21	13	33
	4. คณะแพทยศาสตร์	163	8	8	3	3
	5. คณะเภสัชศาสตร์	85	4	4	1	4
	6. คณะสหเวชศาสตร์	118	6	6	5	16
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	1. คณะวิทยาศาสตร์	745	36	37	34	48
	2. คณะวิศวกรรมศาสตร์	489	24	24	19	27
	3. คณะเทคโนโลยีฯ	130	7	6	1	2
มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์	1. คณะศิลปกรรมศาสตร์	433	21	22	16	26
	2. คณะศึกษาศาสตร์	170	8	9	7	17
	3. มนุษยศาสตร์	586	29	29	30	36
	4. คณะสังคมศาสตร์	538	27	26	15	27
จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นเพศชายและเพศหญิง			200	200	149	251
รวม		4,052	400		400	

ข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างให้ครบตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ 400 คน มีความยากลำบาก เนื่องจากช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล เป็นช่วงสอบปลายภาค (12-22 กุมภาพันธ์ 2556) ทำให้พบปัญหา เช่น กลุ่มตัวอย่างปฏิเสธไม่ให้ข้อมูล กลุ่มตัวอย่างบางคนจะมีการเปลี่ยนสถานที่สอบทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ตามจำนวน กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเครียดจากการสอบทำให้แบบสอบถามไม่สมบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเดินทางกลับภูมิลำเนา เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ได้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมจิตอาสา ประกอบด้วยแบบวัดจำนวน 6 ฉบับ ดังนี้

- ฉบับที่ 1 แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา
- ฉบับที่ 2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน
- ฉบับที่ 3 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง
- ฉบับที่ 4 แบบวัดแรงจูงใจอาสา
- ฉบับที่ 5 แบบวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสา
- ฉบับที่ 6 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

รายละเอียดของแบบสอบถามในแต่ละฉบับ

ฉบับที่ 1 แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดพฤติกรรมจิตอาสาของ ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) โดยแยกพฤติกรรมจิตอาสาออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น(ข้อคำถามที่1-7) 2) การเสียสละต่อสังคม(ข้อคำถามที่8-11)และ 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา(ข้อคำถามที่12-15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79, .90 และ.79 ตามลำดับและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90 โดยแบบวัดมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับตั้งแต่ ปฏิบัติทุกครั้ง ถึง ไม่มีการปฏิบัติเลย

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดให้เข้ากับบริบทในการวิจัย ดังนั้นเมื่อได้ข้อคำถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องในเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด และได้้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผ่านความเห็นชอบ ไปทดลองใช้กับกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จำนวน 66 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) ด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และได้ตัดข้อคำถามบางส่วนออกเพื่อเพิ่มค่าความเชื่อมั่น ทำให้แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .82

ตัวอย่าง แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของแต่ละข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อความ	ระดับของการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ เกือบ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่มีการ ปฏิบัติเลย
ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น					
0. ฉันมักจะพูดโน้มน้าวใจให้เพื่อนทำงานเพื่อส่วนรวม					
00. ฉันเต็มใจให้บริการและช่วยเหลือครูเพื่อน หรือบุคคลอื่น แม้ไม่ได้ถูกขอร้องให้ช่วย					
ด้านการเสียสละต่อสังคม					
0. ฉันบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม คลื่นสึนามิ					
00. ฉันทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่ต้องมีใครขอร้อง					
ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา					
0. ฉันร่วมรณรงค์ให้คนในสังคมตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือชุมชน					
00. ฉันสนใจเฉพาะเรื่องราวหรือปัญหาของตนเองและบุคคลในครอบครัวเท่านั้น					

เกณฑ์การให้คะแนน

กรณีข้อความทางบวก

ปฏิบัติทุกครั้ง	ให้	5	คะแนน
ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติน้อยครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่มีการปฏิบัติเลย	ให้	1	คะแนน

กรณีที่เป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การให้คะแนนจะกลับกัน

การแปลความหมาย

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า หมายความว่า เป็นผู้มีพฤติกรรมจิตอาสาสูงกว่าผู้ที่คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายแบบอิงเกณฑ์ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538: online) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีพฤติกรรมจิตอาสาในระดับน้อยมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีพฤติกรรมจิตอาสาในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีพฤติกรรมจิตอาสาในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีพฤติกรรมจิตอาสาในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมจิตอาสาในระดับสูงมาก

ฉบับที่ 2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดของจุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (2549) ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนต่อการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา แบ่งความมั่นใจออกเป็น 10 ระดับ ตั้งแต่ 0% คือ “ไม่มีความมั่นใจที่สามารถกระทำได้เลย” ถึง 100% คือ “มีความมั่นใจเต็มที่ที่จะกระทำได้ดีที่สุด” โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดให้เข้ากับบริบทในการวิจัย ดังนั้นเมื่อได้ข้อคำถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องในเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด และได้ นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผ่านความเห็นชอบ ไปทดลองใช้กับกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 66 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) ด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และได้ตัดข้อคำถามบางส่วนออกเพื่อเพิ่มค่าความเชื่อมั่น ทำให้แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89

ตัวอย่างแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความว่าท่านมีความมั่นใจต่อการปฏิบัติงาน
ในสถานการณ์ต่างๆเพียงใดโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดว่าท่านสามารถปฏิบัติงาน
นั้นได้จริง

โดย % ระดับความมั่นใจที่จะกระทำได้เป็นดังต่อไปนี้

0-10 11-20 21-30 31-40 41-50 51-60 61-70 71-80 81-90 91-100

ไม่มีความมั่นใจที่จะ

จนถึง

มีความมั่นใจเต็มที่

สามารถกระทำ

ที่จะกระทำได้

ข้อ	สถานการณ์	% ระดับความมั่นใจที่คิดว่ากระทำได้									
		0	11	21	31	41	51	61	71	81	91
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
0.	ท่านสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้เป็นอย่างดี										
00.	ท่านสามารถแนะนำให้คนรอบข้างเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา										
000.	ท่านเป็นผู้มีวินัยในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาอยู่อย่างสม่ำเสมอ										

เกณฑ์การให้คะแนน

กรณีข้อความทางบวก

ระดับความมั่นใจ 91-100% ให้	10	คะแนน
ระดับความมั่นใจ 81-90% ให้	9	คะแนน
ระดับความมั่นใจ 71-80% ให้	8	คะแนน
ระดับความมั่นใจ 61-70% ให้	7	คะแนน
ระดับความมั่นใจ 51-60% ให้	6	คะแนน
ระดับความมั่นใจ 41-50% ให้	5	คะแนน
ระดับความมั่นใจ 31-40% ให้	4	คะแนน

ระดับความมั่นใจ 21-30% ให้	3	คะแนน
ระดับความมั่นใจ 11- 20% ให้	2	คะแนน
ระดับความมั่นใจ 0-10% ให้	1	คะแนน

กรณีที่ เป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การให้คะแนนจะกลับกัน

ฉบับที่ 3 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ วิชาวี วงศ์อนันต์นนท์ (2552) ที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 7 ระดับ เป็นแบบที่มีข้อความแล้วให้กลุ่มตัวอย่างรายงานระดับความเป็นจริงตั้งแต่มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .83

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดให้เข้ากับบริบทในการวิจัย ดังนั้นเมื่อได้ข้อคำถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องในเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด และได้ นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผ่านความเห็นชอบ ไปทดลองใช้กับกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 66 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) ด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และได้ตัดข้อคำถามบางส่วนออกเพื่อเพิ่มค่าความเชื่อมั่น ทำให้แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89

ตัวอย่างแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของแต่ละข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนิสิตมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความเป็นจริง						
	มากที่สุด	ปานกลาง					น้อยที่สุด
	1	2	3	4	5	6	7
0. ท่านภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น							
00. ท่านเป็นคนที่ไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ							
00. ท่านมักตำหนิตนเองว่าทำอะไรก็ไม่ประสบความสำเร็จ							

เกณฑ์การให้คะแนน

กรณีข้อความทางบวก

จริงมากที่สุด	ให้	7	คะแนน
จริงมาก	ให้	6	คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้	5	คะแนน
จริงปานกลาง	ให้	4	คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

กรณีที่ข้อความทางลบ เกณฑ์การให้คะแนนจะกลับกัน

ฉบับที่ 4 แบบวัดแรงจูงใจอาสา

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดแรงจูงใจอาสาของอนุ เจริญวงศ์ระยัย (2552) แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านให้คุณค่า (ข้อคำถามที่ 1-3) 2) ด้านทำความเข้าใจ (ข้อคำถามที่ 4-8) 3) ด้านหน้าที่การงาน (ข้อคำถามที่ 9-12) 4) ด้านการเข้าสังคม (ข้อคำถามที่ 13-16) 5) ด้านปกป้องตนเอง (ข้อคำถามที่ 17-20) 6) ด้านการสนองความต้องการของตน (ข้อคำถามที่ 21-24) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ โดยให้ผู้ตอบประเมินความสำคัญของข้อความในแต่ละข้อ ตั้งแต่สำคัญมากที่สุด ถึง สำคัญน้อยที่สุด โดยมีค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .658, .797, .790, .812, .723, .608 ตามลำดับ

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดให้เข้ากับบริบทในการวิจัย ดังนั้นเมื่อได้ข้อคำถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องในเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด และได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผ่านความเห็นชอบ ไปทดลองใช้กับกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 66 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) ด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และได้ตัดข้อคำถามบางส่วนออกเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่น ทำให้แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90

ตัวอย่างแบบวัดแรงจูงใจอาสา

คำชี้แจง ให้ระบุระดับความสำคัญเกี่ยวกับสาเหตุจูงใจให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาหรือแสดงพฤติกรรมจิตอาสา

ข้อความ	ระดับความสำคัญ					
	มากที่สุด	ปานกลาง				น้อยที่สุด
	6	5	4	3	2	1
0 ฉันมีความหวังใฝ่ผู้ประสบปัญหาต่างๆ						
00 ฉันรู้สึกสงสารบุคคลที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้						
000 ฉันรู้สึกว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่เราควรให้ความช่วยเหลือผู้อื่น						

เกณฑ์การให้คะแนน

กรณีข้อความทางบวก

สำคัญมากที่สุด	ให้	6	คะแนน
สำคัญมาก	ให้	5	คะแนน
สำคัญค่อนข้างมาก	ให้	4	คะแนน
สำคัญปานกลาง	ให้	3	คะแนน
สำคัญน้อย	ให้	2	คะแนน
สำคัญน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

กรณีที่เป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การให้คะแนนจะกลับกัน

ฉบับที่ 5 แบบวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสา

เป็นแบบวัดของมัททนาวัตี เมธาพัฒนา (2547: 106-107) ซึ่งเป็นแบบวัดแบบอย่างด้านจริยธรรมจากบิฑามารดา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ เสมอ ถึง ไม่เคยเลย โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .71

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดให้เข้ากับบริบทในการวิจัย ดังนั้นเมื่อได้ข้อคำถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องในเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด และได้้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ

จากผู้เชี่ยวชาญและผ่านความเห็นชอบ ไปทดลองใช้กับกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 66 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) ด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และได้ตัดข้อคำถามบางส่วนออกเพื่อเพิ่มค่าความเชื่อมั่น ทำให้แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .76

ตัวอย่างแบบวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างหลังข้อความที่บรรยายให้ตรงกับสิ่งที่ปรากฏแก่ตัวท่าน

ข้อความ	ระดับของพฤติกรรม/ การปฏิบัติ				
	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย	บางครั้ง	บ่อยๆ	เสมอ
0. บิดามารดาของฉันจะชมเชยและให้กำลังใจฉันเมื่อฉันแสดงความเอื้อเฟื้อและแบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่น					
00. บิดามารดาของฉันบอกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาต่างๆ เป็นการกระทำที่ไม่คุ้มค่า					

เกณฑ์การให้คะแนน

กรณีที่เป็นข้อความทางบวก

เสมอ	ให้	5	คะแนน
บ่อยๆ	ให้	4	คะแนน
บางครั้ง	ให้	3	คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	1	คะแนน

กรณีที่เป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การให้คะแนนจะกลับกัน

ฉบับที่ 6 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

เป็นแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมของปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร และคณะ(2553) โดยมีลักษณะเป็นประโยคแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดให้เข้ากับบริบทในการวิจัย ดังนั้นเมื่อได้ข้อคำถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องในเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด และได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผ่านความเห็นชอบ ไปทดลองใช้กับกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 66 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) ด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และได้ตัดข้อคำถามบางส่วนออกเพื่อเพิ่มค่าความเชื่อมั่น ทำให้แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .85

ตัวอย่างแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติของบุคคลรอบตัวของท่านโดยมีคำตอบให้เลือกดังนี้

ข้อความ	ระดับของพฤติกรรม/ การปฏิบัติ					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
0. ฉันได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำกิจกรรมอาสาต่างๆ เสมอ						
00. ฉันได้รับคำแนะนำจากพ่อแม่ผู้ปกครองในการทำกิจกรรมอาสาต่างๆ อยู่เสมอ						

เกณฑ์การให้คะแนน

กรณีที่ข้อความ เป็นบวก

จริงที่สุด ให้ 6 คะแนน

จริง ให้ 5 คะแนน

ค่อนข้างจริง	ให้	4	คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	ให้	3	คะแนน
ไม่จริง	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน

กรณีที่เป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การให้คะแนนจะกลับกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนของแต่ละคณะเพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองพร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์และคำชี้แจงในการตอบ เพื่อให้ได้ผลที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด
3. รวบรวมแบบสอบถามพร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามในเบื้องต้น
4. นำข้อมูลที่ได้มาบันทึกข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ทั้ง 6 ฉบับ มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์ทางสถิติ การทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ ยอมรับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่เก็บมาได้ ตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูล
2. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.1 คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐานเพื่อบรรยายลักษณะกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรต่างๆ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของพฤติกรรมจิตอาสา
 - 4.2 ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ข้อ 1-5

4.3 ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter multiple regression analysis) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นต่อน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อหาปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒชั้นปีที่ 1 จำนวน 400 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบวัดปัจจัยทางจิต ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจอาสา และแบบวัดปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวตน การสนับสนุนทางสังคม และแบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิต ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจอาสา และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวตนด้านจิตอาสาและการสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 3 การทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒโดยใช้ปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคม

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และการแปลผลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายและเพื่อสะดวกต่อการนำเสนอ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบเอฟ
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบที
*,**	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R ²	แทน	สัมประสิทธิ์การทำนาย

R^2_{adj}	แทน	สัมประสิทธิ์การทำนายที่ปรับแก้
β	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการ
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนดิบ
SE_{est}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย
SE_b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนาย
Y	แทน	คะแนนพฤติกรรมจิตอาสาที่ได้จากการทำนายในรูปคะแนนดิบ
Z	แทน	คะแนนพฤติกรรมจิตอาสาที่ได้จากการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น
M1	แทน	การรับรู้ความสามารถของตน
M2	แทน	การเห็นคุณค่าในตนเอง
M3	แทน	แรงจูงใจอาสาโดยรวมทุกด้าน
M31	แทน	แรงจูงใจอาสาด้านการให้คุณค่า
M32	แทน	แรงจูงใจอาสาด้านการทำความเข้าใจ
M33	แทน	แรงจูงใจอาสาด้านหน้าที่การงาน
M34	แทน	แรงจูงใจอาสาด้านการเข้าสังคม
M35	แทน	แรงจูงใจอาสาด้านการปกป้องตนเอง
M36	แทน	แรงจูงใจอาสาด้านการสนองความต้องการ
S1	แทน	การมีตัวแบบด้านจิตอาสา
S2	แทน	การสนับสนุนทางสังคม
V	แทน	พฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมทุกด้าน
V1	แทน	พฤติกรรมจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่น
V2	แทน	พฤติกรรมจิตอาสาด้านการเสียสละต่อสังคม
V3	แทน	พฤติกรรมจิตอาสาด้านความมุ่งมั่นพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของตัวแปรพฤติกรรมจิตอาสา โดยรวมและรายด้าน

ตาราง 2 คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของตัวแปรพฤติกรรมจิตอาสา(n = 400)

ตัวแปร	\bar{X}	SD	ระดับ
พฤติกรรมจิตอาสาโดยรวม	3.50	.61	สูง
พฤติกรรมจิตอาสารายด้าน			
ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น	3.61	.49	สูง
1. ฉันบริจาคสิ่งของให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม	3.43	.79	ค่อนข้างสูง
2. ฉันมักจะพูดปลอบใจหรือให้กำลังใจเมื่อเพื่อนประสบปัญหาหรือความทุกข์	4.01	.68	สูง
3. ฉันมักจะพูดโน้มน้าวให้เพื่อนทำงานเพื่อส่วนรวม	3.65	.73	สูง
4. ฉันช่วยคิดหาแนวทางที่เหมาะสม เพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหา	3.71	.67	สูง
5. ฉันให้คำแนะนำแก่เพื่อนที่ปฏิบัติดีระเบียบของมหาวิทยาลัย	3.30	.88	ปานกลาง
6. เมื่อเห็นอาจารย์หรือเพื่อนหอบของพะรุงพะรัง ฉันอาสาเข้าไปช่วยเหลือ	3.63	.75	สูง
7. ฉันช่วยบอกหรือแนะนำเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวและผู้ไม่รู้จักทาง	3.54	.82	สูง
ด้านการเสียสละต่อสังคม	3.55	.61	สูง
8. ฉันช่วยเก็บขยะและทำความสะอาดบริเวณมหาวิทยาลัย	3.36	.85	ปานกลาง
9. หากเพื่อนไม่มีเงิน ฉันยินดีให้เพื่อนยืมเงิน	3.99	.76	สูง
10. ฉันชอบทำงานช่วยเหลือสังคมโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย	3.47	.83	ปานกลาง
11. ฉันใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่างๆที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น	3.40	.88	ปานกลาง

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	\bar{X}	SD	ระดับ
ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา	3.34	.75	ปานกลาง
12. ฉันร่วมมือกับเพื่อน ๆ ในมหาวิทยาลัยระดมความคิด เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม	3.27	.86	ปานกลาง
13. ฉันร่วมรณรงค์ให้คนในสังคมตระหนักถึงปัญหาและร่วมกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือชุมชน	3.31	.84	ปานกลาง
14. ฉันร่วมมือกับเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ คิดกิจกรรมหรือ แนวทางที่เสริมสร้างให้เพื่อนหรือคนในชุมชน มีจิตสำนึกที่ดี ต่อมหาวิทยาลัยและส่วนรวม	3.44	.83	ปานกลาง
15. ฉันและเพื่อนร่วมกันเสนอกิจกรรม เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัย หรือสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย	3.33	.95	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า พฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒโดยรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ซึ่งอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีพฤติกรรมจิตอาสาสูงที่สุดในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 รองลงมา คือ ด้านการเสียสละต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 มีเพียงพฤติกรรมจิตอาสาด้านความมุ่งมั่นพัฒนาเท่านั้นที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า มีค่าเท่ากับ .49 ถึง .75 ซึ่งหมายความว่าข้อมูลโดยรวมมีลักษณะการกระจายน้อย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิต ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจอาสา และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสาและการสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1-5

สมมติฐานข้อที่ 1 การรับรู้ความสามารถของตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมมติฐานข้อที่ 2 การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมมติฐานข้อที่ 3 แรงจูงใจอาสาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมมติฐานข้อที่ 4 การมีตัวแบบด้านจิตอาสาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมมติฐานข้อที่ 5 การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยทางจิต และปัจจัยทางสังคม กับพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมและรายด้านของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

ตัวแปร	M1	M2	M3	M31	M32	M33	M34	M35	M36	S1	S2	V	V1	V2	V3
M1	1	.16**	.59**	.33**	.45**	.49**	.57**	.49**	.41**	.34**	.45**	.69**	.62**	.57**	.65**
M2		1	.33**	.37**	.41**	.27**	.37**	-.03	.19**	.45**	.28**	.09	.13**	.13**	-.02
M3			1	.62**	.82**	.84**	.86**	.73**	.80**	.51**	.57**	.54**	.49**	.51**	.45**
M31				1	.57**	.47**	.46**	.24**	.39**	.41**	.34**	.24**	.27**	.21**	.13**
M32					1	.67**	.64**	.44**	.51**	.44**	.44**	.38**	.35**	.39**	.26**
M33						1	.68**	.50**	.58**	.40**	.46**	.47**	.40**	.44**	.40**
M34							1	.58**	.64**	.55**	.58**	.54**	.50**	.49**	.44**
M35								1	.65**	.24**	.41**	.51**	.42**	.47**	.49**
M36									1	.39**	.44**	.40**	.33**	.38**	.35**
S1										1	.54**	.32**	.32**	.33**	.22**
S2											1	.45**	.40**	.42**	.39**
V												1	.91**	.86**	.88**
V1													1	.69**	.68**
V2														1	.65**
V3															1

**p < .01

จากตาราง 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่า

การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

การเห็นคุณค่าในตนเอง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจิตอาสา ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

แรงจูงใจอาสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

การมีตัวแบบด้านจิตอาสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4

การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจิตอาสามากที่สุด ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน ($r = .69$) รองลงมา ได้แก่ แรงจูงใจอาสา ($r = .54$) การสนับสนุนทางสังคม ($r = .45$) การมีตัวแบบด้านจิตอาสา ($r = .32$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้ปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมเป็นตัวทำนาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6

สมมติฐานข้อที่ 6 ปัจจัยทางจิต ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจอาสา และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสา การสนับสนุนทางสังคม สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบปกติระหว่างตัวแปรกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตัวแปรทำนาย	b	β	SE _b	t	p
การรับรู้ความสามารถของตน(M1)	.35	.54	.03	12.52	.000**
การเห็นคุณค่าในตนเอง(M2)	-.05	-.11	.02	-2.79	.005**
แรงจูงใจอาสา(M3)	.09	.17	.03	3.62	.000**
การมีตัวแบบด้านจิตอาสา(S1)	.05	.03	.07	.69	.488
การสนับสนุนทางสังคม(S2)	.16	.19	.06	2.57	.01*

R = .73, R² = .53, F = 89.38, SE_{est} = 5.49, R²_{adj} = .52, a = 17.517

*p<.05, **p,.01

จากตาราง 4 พบว่า ตัวแปรทางจิตและตัวแปรทางสังคมสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 โดยมีค่าอำนาจการทำนายโดยรวมร้อยละ 53 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6

ตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 มีจำนวน 4 ตัว คือ การรับรู้ความสามารถของตน(M1) แรงจูงใจอาสา(M3) การสนับสนุนทางสังคม(S2) ซึ่งสามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้ในทางบวก และการเห็นคุณค่าในตนเอง(M2) สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้ในทางลบ โดยสามารถสร้างสมการทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของกลุ่มตัวอย่างในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

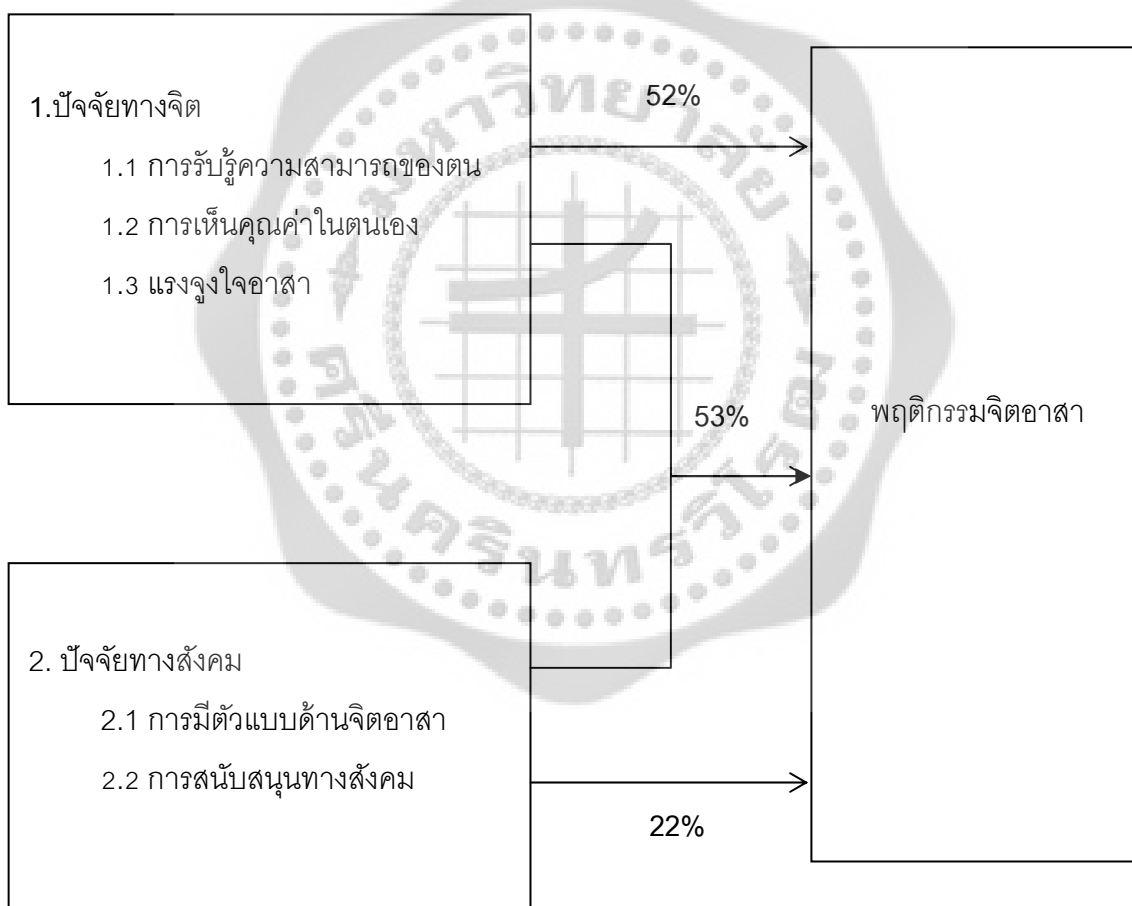
คะแนนดิบ

$$Y = 17.517 + .35M1 - .11M2 + .17M3 + .19S2$$

คะแนนมาตรฐาน

$$Z = .54M1 - .11M2 + .17M3 + .19S2$$

เมื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติโดยแยกเป็นกลุ่มตัวแปรทางจิตและกลุ่มตัวแปรทางสังคม พบว่าสามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้ร้อยละ 52 และร้อยละ 22 ตามลำดับ โดยสามารถแสดงเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบปกติระหว่างตัวแปรทำนายกับพฤติกรรมจิตอาสา

ผู้วิจัยนำตัวแปรปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมซึ่งเป็นปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มาวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอนเพื่อหาอำนาจทำนายของตัวแปรแต่ละตัวต่อพฤติกรรมจิตอาสา พบผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบเป็นขั้นตอนระหว่างตัวแปรทำนายกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลำดับที่	ตัวแปรทำนาย	b	β	R ²	R ² change	t	p
1	การรับรู้ความสามารถ ของตน(M1)	.35	.54	.48	.48	12.55**	.000
2	แรงจูงใจอาสา(M3)	.10	.18	.51	.03	3.847**	.000
3	การสนับสนุนทาง สังคม(S1)	.18	.12	.52	.01	2.973**	.003
4	การเห็นคุณค่า ในตนเอง(M2)	-.04	-.10	.53	.01	-2.721**	.007

R = .729, SE_{est} = .526, F = 111.751, a = 17.66

**p < .01

จากตาราง 5 พบว่า ปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมที่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตน(M1) เข้าทำนายเป็นตัวแรก มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .54 สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 48 แรงจูงใจอาสา(M3) เข้าทำนายเป็นตัวที่สอง มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .18 สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจทำนายพฤติกรรมจิตอาสาเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 การสนับสนุนทางสังคม(S2) เข้าทำนายเป็นตัวที่สาม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .12 สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมจิตอาสาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 และการเห็นคุณค่าในตนเอง(M2) เข้าทำนายเป็นตัวสุดท้าย มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ -.10 สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมจิตอาสาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 และตัวแปรทั้งสี่ตัวสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ได้ร้อยละ 53 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนายเท่ากับ .526 โดยสามารถสร้างสมการทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของกลุ่มตัวอย่างในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

คะแนนดิบ

$$Y = 17.66 + .354M1 + .101M3 + .183S1 - .048M2$$

คะแนนมาตรฐาน

$$Z = .54M1 + .18M3 + .12S1 - .1M2$$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ในครั้งนี้ สรุปขั้นตอนและผลการศึกษา ได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมมติฐานการวิจัย

1. การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. แรงจูงใจอาสาสมัครมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. การมีตัวแบบด้านจิตอาสาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. ปัจจัยทางจิต ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจอาสาสมัคร และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การมีตัวแบบด้านจิตอาสา การสนับสนุนทางสังคม สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 4,052 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยศึกษาเฉพาะนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 400 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงจำนวน 251 คน และเพศชาย 149 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจำนวน 6 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา เป็นแบบวัดจิตอาสาของณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) โดยผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของงานวิจัยนี้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้กลุ่มตัวอย่างประเมินการทำพฤติกรรมตั้งแต่ปฏิบัติทุกครั้งถึงไม่มีการปฏิบัติ รวมทั้งหมด 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82

ฉบับที่ 2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน เป็นแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนของจุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (2549) โดยผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของงานวิจัยนี้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งความมั่นใจออกเป็น 10 ระดับ ตั้งแต่ 0% คือ “ไม่มีความมั่นใจที่สามารถกระทำได้เลย” ถึง 100% คือ “มีความมั่นใจเต็มที่ที่จะกระทำได้ดีที่สุด” รวมทั้งฉบับมีจำนวน 9 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

ฉบับที่ 3 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของวิภาวี วงศ์อนันต์นนท์ (2552) โดยผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของงานวิจัยนี้ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 7 ระดับ มีข้อความแล้วให้กลุ่มตัวอย่างรายงานระดับความเป็นจริงตั้งแต่มากที่สุดถึงน้อยที่สุด จำนวน 24 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89

ฉบับที่ 4 แบบวัดแรงจูงใจอาสา เป็นแบบวัดแรงจูงใจอาสาของอนุ เจริญวงศ์ระยัย (2551) โดยผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของงานวิจัยนี้ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 6 ระดับ ให้กลุ่มตัวอย่างประเมินระดับความสำคัญ จากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด จำนวน 24 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90

ฉบับที่ 5 แบบวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสา เป็นแบบวัดแบบอย่างด้านจริยธรรมจากบิดามารดาของมัทนทาวดี เมธาพัฒนา (2547) โดยผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของงานวิจัยนี้ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ให้กลุ่มตัวอย่างรายงานระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติตั้งแต่ปฏิบัติเสมอถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย จำนวน 7 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .76

ฉบับที่ 6 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม เป็นแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมของ ปีนกนก วงศ์ปิ่นเพชรและคณะ(2553) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ให้กลุ่มตัวอย่าง ประเมินระดับการรับรู้ตั้งแต่มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ติดต่อประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนของแต่ละคณะเพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปให้กลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งอธิบาย วัตถุประสงค์และคำชี้แจงในการตอบ เมื่อรับแบบสอบถามคืนแล้ว ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์ทางสถิติ ดำเนินการวิเคราะห์ เป็นขั้นตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมจิตอาสา
- ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสา
- ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตอาสา โดยใช้ปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมเป็นตัวทำนาย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมเท่ากับ 3.50 อยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมจิตอาสารายด้าน พบว่า นิสิตมีพฤติกรรมจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่น สูงที่สุด รองลงมา คือด้านการเสียสละต่อสังคม และพฤติกรรมจิตอาสาด้านความมุ่งมั่นพัฒนามี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคม กับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบผลการศึกษาดังนี้

การรับรู้ความสามารถของตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

การเห็นคุณค่าในตนเอง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

แรงจูงใจอาสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

การมีตัวแบบด้านจิตอาสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4

การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5

3. ผลการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตน แรงจูงใจอาสา การสนับสนุนทางสังคมและการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจการทำนายร้อยละ 53 ผลที่ได้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 อภิปรายผลเกี่ยวกับระดับจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 2 อภิปรายผลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 3 อภิปรายผลเกี่ยวกับปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 อภิปรายผลเกี่ยวกับระดับจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการวิจัย พบว่า ระดับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อจำแนกเป็นด้านต่างๆ พบว่า ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับสูง ด้านการเสียสละต่อสังคมอยู่ในระดับสูง และด้านความมุ่งมั่นพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีพฤติกรรมจิตอาสาสูงนั้น อาจเกิดการส่งเสริมสนับสนุนจากทางมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีทั้งความรู้ความสามารถ ควบคู่ไปกับการมีจริยธรรมและคุณธรรมเพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศ จึงได้กำหนดอัตลักษณ์ของนิสิตแห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไว้ 9 ประการ โดยอัตลักษณ์ที่กำหนดไว้

และมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมจิตอาสา ได้แก่ อັตลักษณ์ข้อที่ 5 “เปี่ยมจิตสำนึกสาธารณะ” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2550: 9) ซึ่งเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมจิตอาสาในรูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิตในชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยได้จัดกิจกรรมค่ายเสริมสร้างอັตลักษณ์นิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในช่วงก่อนเปิดภาคการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งเพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างอັตลักษณ์ให้นิสิตให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่มหาวิทยาลัยคาดหวัง ถือเป็นกิจกรรมบังคับตามหลักสูตรที่นิสิตทุกคนต้องเข้าร่วม สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างจิตสำนึกด้านจิตอาสาให้กับนิสิต ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิต ทางมหาวิทยาลัยจึงจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์ด้านจิตอาสาให้นิสิตตั้งแต่วัยเริ่มต้น จึงอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระดับจิตอาสาของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 2 อภิปรายผลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตและปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. การรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ความสามารถของตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 โดยเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดในงานวิจัยนี้ ($r = .69$) และยังเป็นปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตอาสาเป็นลำดับแรก โดยมีค่าอำนาจการทำนายพฤติกรรมจิตอาสาสูงถึงร้อยละ 48 อธิบายได้ว่า นิสิตจะมีการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนเองของนิสิตแต่ละคน เนื่องจากการรับรู้ความสามารถของตน หมายถึงการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำให้บรรลุเป้าหมาย (เบญญา ช้างแก้ว. 2547: 30) ซึ่งในที่นี้พฤติกรรมจิตอาสาคือเป้าหมาย ดังนั้นการที่นิสิตจะแสดงพฤติกรรมจิตอาสา จึงขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของนิสิตว่าเขาจะทำพฤติกรรมจิตอาสาได้หรือไม่และในระดับใด ถ้านิสิตรับรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาหรือแสดงพฤติกรรมจิตอาสาได้สำเร็จ นิสิตก็จะอาสาเข้าไปร่วมกิจกรรม แต่ถ้ารับรู้ว่าคุณไม่มีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมจิตอาสาได้ นิสิตก็จะหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา การรับรู้ความสามารถของตนเป็นตัวกำหนดมาตรฐานของการกระทำและมาตรฐานนี้จะกำหนดเป้าหมายและความมุ่งมั่นพยายามที่จะทำให้สำเร็จ ต่อให้เผชิญกับอุปสรรคต่างๆ บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงจะมีความกระตือรือร้น พยายาม มุมนานะในการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา มากกว่าคนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับต่ำ การพบผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก นิสิตได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นปีการศึกษา

ได้แก่ ค่ายอัตลักษณ์นิสิตที่เป็นกิจกรรมภาคบังคับ รวมทั้งกิจกรรมในชมรมต่างๆ ทำให้นิสิตประเมินตนเองว่าสามารถแสดงพฤติกรรมจิตอาสา เป็นการเสริมสร้างความมั่นใจในการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาของตนเอง และการได้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่องและหลากหลายยิ่งทำให้นิสิตมีความกระตือรือร้น มีความพยายาม มีการให้กำลังใจตนเอง เมื่อเจอปัญหาหรืออุปสรรคก็เชื่อมั่นว่าตนเองจะสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี รวมถึงเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาแล้วได้รับการชื่นชมจากสังคมจนเป็นที่พอใจ ย่อมทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่องไป ผลการวิจัยที่พบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาจันทร์ธรรม อินทร์เกิด และคณะ (2553) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล มีความดี (2547) พบว่าข้าราชการตำรวจที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง มีจิตสาธารณะสูงกว่าข้าราชการตำรวจที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของจารุณี จันทร์เจริญ(2555) พบว่าตัวแปรลักษณะทางจิตและลักษณะทางสังคมร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ร้อยละ 62 ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมจิตสาธารณะ คือ การรับรู้ความสามารถของตนต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะ ความเชื่อตามหลักสังคหวัตถุ 4 และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทพร นาครอด(2554) ที่พบว่า การมีจิตสาธารณะได้รับอิทธิพลทางตรงจากการรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับจิตสาธารณะ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .564 ดังนั้นยิ่งนิสิตรับรู้ความสามารถของตนเองได้มากขึ้นจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสาขึ้นในกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมากขึ้นเช่นกัน

2. แรงจูงใจอาสาต่อกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจอาสาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา ($r = .54$) และแรงจูงใจอาสายังเป็นปัจจัยทางจิตที่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้เป็นลำดับที่ สอง มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .18 และมีอำนาจการทำนายพฤติกรรมจิตอาสาเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 อธิบายได้ว่า หากนิสิตมีแรงจูงใจอาสาสูงจะมีพฤติกรรมจิตอาสาสูง เนื่องจากแรงจูงใจอาสาเป็นกลุ่มของพฤติกรรมที่สามารถแยกเป็นด้านได้ 6 ด้าน (อนุ เจริญวงศ์ระยับ. 2551: 42; อ้างอิงจาก Clary; et al. 1998) จึงมีความครอบคลุมปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสาในนิสิต เมื่ออธิบายเป็น รายด้านสามารถอธิบายได้ดังนี้ 1)ด้านการให้คุณค่า คือ นิสิตต้องการให้บุคคลอื่นได้รับผลประโยชน์ จากการเสียสละหรือการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาของตน 2) ด้านการทำความเข้าใจ หมายถึง ความต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆจากการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งเป็นลักษณะตามวัยของกลุ่มวัยรุ่นที่สนใจใคร่รู้สิ่งใหม่ๆอยู่เสมอ 3) ด้านหน้าที่การงาน คือ นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาเพื่อหาโอกาสด้านการทำงาน 4) ด้านการเข้าสังคม คือ นิสิตทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน หรือผู้ที่

เข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน มีซึ่งลักษณะประจำวัยที่เด่นชัดของวัยรุ่น คือ ความต้องการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และมีแนวโน้มที่จะทำตามกลุ่ม(ประณต เค้าฉิม. 2551: 191) 5) ด้านการปกป้องตนเอง อธิบายได้ว่า คือ นิสิตทำกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อลดความรู้สึกผิดของตนเอง เนื่องจากสังคมกำลังให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีจิตอาสา และ 6) ด้านการปกป้องตนเอง คือ นิสิตมีพฤติกรรมจิตอาสาเพื่อสร้างความรู้สึกรับผิดชอบให้กับตนเองหรือเพื่อค้นหาจุดเด่นในตนเอง สอดคล้องกับ งานวิจัยของอนุ เจริญวงศ์ระยับ (2552) ที่ พบว่าแรงจูงใจอาสาสมัครมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการอาสาสมัครอย่างยั่งยืน ผ่านเอกลักษณ์ในบทบาทอาสาสมัครแบบเฉพาะ เฉพาะเพศชายและสอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร และคณะ (2553) ที่พบว่าแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงสุดกับจิตอาสาของนักศึกษา ($r = .610$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมสามารถทำนายจิตอาสาของนักศึกษาได้ โดยแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนายสูงที่สุดเท่ากับ .346 ดังนั้น หากนิสิตมีแรงจูงใจอาสาสมัครมากขึ้น ก็จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมากขึ้นด้วย

3. การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการวิจัย พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา ($r = .32$) และการสนับสนุนทางสังคมยังเป็นปัจจัยทางสังคมที่สามารถทำนายพฤติกรรม จิตอาสาได้เป็นลำดับที่สาม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .12 และมีอำนาจการทำนายพฤติกรรม จิตอาสาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 อธิบายได้ว่า หากนิสิตรับรู้ถึงการสนับสนุนทางสังคมสูง นิสิตจะมีพฤติกรรมจิตอาสาสูงขึ้น เนื่องจาก ปัจจัยนี้มีความสำคัญกับคุณธรรมด้านการเสียสละและการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น ดังนั้น นิสิตจึงได้รับการสนับสนุนจากสังคมเป็นอย่างดีเมื่อแสดงพฤติกรรมจิตอาสา ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง เพื่อน ครูอาจารย์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัย โดยการเอาใจใส่ ให้กำลังใจ การติดตามซักถาม ให้คำแนะนำที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหา รวมถึงการชมเชย นอกจากนี้ นิสิตยังได้รับการส่งเสริมการช่วยเหลือในด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การอำนวยความสะดวก รวมถึงงบประมาณจากทางมหาวิทยาลัย หากนิสิตรับรู้ถึงการสนับสนุนมากเพียงใด พฤติกรรมจิตอาสาก็จะถูกแสดงออกมากมากขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล มีความดี (2547) พบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกัน มีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการตำรวจที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงมีจิตสาธารณะสูงกว่าข้าราชการตำรวจที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำกว่า ดังนั้นการสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สอดคล้องกับงานวิจัยพระมหาจันทรธรรม อินทร์เกิด (2552) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานมี

ความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของปีนกก วงศ์ ปิ่นเพชรและคณะ (2553) พบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมนับเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ จิตอาสาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .538 สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของอนุ เจริญวงศ์ระยับ (2552) ที่พบว่า การสนับสนุน ทางสังคมนั้นเป็น 1 ใน 4 ปัจจัยสามารถอธิบายการอาสาสมัครอย่างยั่งยืนได้ถึงร้อยละ 67.8

4. การเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการวิจัยพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจิตอาสา ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 แต่การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยทางจิตที่สามารถทำนาย พฤติกรรมจิตอาสาได้เป็นลำดับที่สี่ซึ่งเป็นลำดับสุดท้าย มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ -.04 และมีอำนาจการทำนายพฤติกรรมจิตอาสาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 อาจเนื่องมาจากตัวแปรการเห็นคุณค่าใน ตนเองมีพื้นฐานมาจากความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเอง (ชัชววัฒน วิชา. 2539: 7) เป็นการเคารพ และยอมรับในตนเองว่ามีความสำคัญ มีความสามารถและใช้ความสามารถที่มีอยู่ในการทำสิ่งต่างๆให้ ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากการยอมรับตนเอง และ การมองตนเองในด้านบวก จนเกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งอาจไม่ได้มาจากการช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคม (อัปสรสิริ เขียมประชา. 2542: 12) การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการที่ บุคคลมองเข้าหาตนเอง หรือการมองตนเองผ่านการสะท้อนจากสังคมว่าตนเองเป็นที่ยอมรับ เป็นที่ยก ย่องแล้วทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในตนเองซึ่งนิสิตที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง อาจมีผลการเรียนดี หรือ ทำกิจกรรมที่ตนชื่นชอบได้ดี หรือทำกิจกรรมที่ตนเชื่อมั่นว่าจะทำสำเร็จได้ดีแต่อาจไม่ใช่ปัจจัยส่งเสริม ให้บุคคลทำความดีต่อผู้อื่นหรือแสดงพฤติกรรมจิตอาสา การศึกษาของ ธนารัฐ มีสวຍ; อ้อมเดือน สดมณี และสุภาพร ธนะชานันท์ (2553: online) เรื่อง การศึกษาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล : กรณีศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า สาเหตุในด้านลักษณะทางจิตที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษา พบว่า มี 5 สาเหตุ โดยในที่นี้ จะกล่าวถึง 2 สาเหตุสำคัญได้แก่ การยอมรับตนเอง แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การยอมรับในความสามารถที่จะตัดสินใจกระทำ 2)การยอมรับในความสามารถที่เป็น ข้อจำกัดของตน และ 3)การยอมรับในความสามารถที่จะเกิดข้อผิดพลาดหรือความพ่ายแพ้ และ การเคารพตนเอง แบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถตามบทบาทหน้าที่ 2)ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถด้านความชอบและความถนัด 3)ความรู้สึกในคุณค่าของ ความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างมีอิสระ และ 4)ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถที่จะปฏิเสธแรง โน้มหรือคุณค่าภายนอก ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเองได้นั้น จะต้องมีความเป็นตัวตนที่ มั่นคง สามารถยอมรับตนเองทั้งในด้านความสามารถและข้อจำกัด ไม่ว่าจะเกิดความผิดพลาดหรือ

พ่ายแพ้ ต้องมีอัตลักษณ์แห่งตนที่หนักแน่นเพียงพอที่ไม่โน้มเอียงหรือสับสนไปทำตามความเห็นของผู้อื่นเพียงเพราะอยากดูดีหรือได้รับการยอมรับเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาพร้อมกับลักษณะของวัยรุ่นของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ตามแนวคิดของอีริคสัน (ประณต เค้าฉิม. 2551: 49; อ้างอิงจาก Erik Erikson. 1980) พบว่า กลุ่มตัวอย่างยังอยู่ในช่วงวัยของการพัฒนาความมีเอกลักษณ์แห่งตน ตรงข้ามกับความสับสนในตนเอง (Identity vs Identity diffusion) เป็นช่วงที่มีความรู้สึกสับสน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องครุ่นคิดเกี่ยวกับสภาพของตนในสังคม ทางเลือกของตนเองในอนาคต จึงมักมีข้อสงสัยเกี่ยวกับตนเองและพยายามหาเอกลักษณ์ของตนเองในด้านต่างๆ เขาจึงเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ เพื่อค้นหาเอกลักษณ์ของตน ดังนั้นการเข้าร่วมกลุ่มจิตอาสาสำหรับนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้อาจเป็นเพียงความต้องการที่จะค้นพบตนเองหรือต้องการได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งอาจไม่ใช่ลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างแท้จริงแล้วนำไปสู่การมีพฤติกรรมจิตอาสาคือต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ดังนั้นหากนิสิตยังไม่สามารถบรรลุขั้นพัฒนาการก็ไม่สามารถมั่นใจได้ว่าการมีพฤติกรรมจิตอาสา นั้น มีสาเหตุจากการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยาภรณ์ กันเกตุ (2554) ที่พบว่า เยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีระดับจิตอาสาต่ำมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีระดับจิตอาสาสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามที่แบร์รีและมอร์แกน (ปิยาภรณ์ กันเกตุ. 2554: 51; อ้างอิงจาก Barry; & Morgan. 1985) อธิบายว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากการยอมรับตนเอง และการมองตนเองในด้านบวก ซึ่งอาจไม่ได้มาจากการช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคม จนเกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นก็ได้ หากบุคคลนั้นไม่เกิดความเข้าใจหรือยอมรับในความสามารถของตนเองก่อน ดังนั้น นิสิตที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงอาจไม่มีพฤติกรรมจิตอาสาสูงตามไปด้วย ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้นิสิตตระหนักถึงความสำคัญของคุณค่าในตนเองที่เกิดจากการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ชี้นำถึงแนวทางการสร้างความรู้สึกมีค่า ได้รับการยอมรับและความภาคภูมิใจในตนเองและความสุขที่เกิดจากการทำเพื่อผู้อื่น ชักชวนให้นิสิตได้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการซึมซับความรู้สึกมีคุณค่าจากการกระทำของตนเองโดยไม่หวังผลให้ผู้อื่นสรรเสริญเยินยอหรือ หยิบยื่นความรู้สึกมีคุณค่าให้

5. การมีตัวแบบด้านจิตอาสา กับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการวิจัย พบว่า การมีตัวแบบด้านจิตอาสา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสา ($r = .32$) อธิบายได้ว่า หากนิสิตมีตัวแบบด้านจิตอาสา มาก ก็จะมีพฤติกรรมจิตอาสาสูง เนื่องจาก การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดจากการสังเกตตัวแบบ (Model) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก ทำให้เสียเวลาและประสบอันตรายได้ การเรียนรู้แบบนี้พบว่า ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด

และการแสดงออกได้พร้อมๆกัน และการเรียนรู้ทางสังคมจากประสบการณ์ของผู้อื่น สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วผ่านทางสื่อต่างๆ ซึ่งจากการสังเกตทำให้เรียนรู้ได้ว่าพฤติกรรมนั้นได้รับผลกระทบอย่างไร ถ้าเห็นว่าผลกระทบที่ได้รับเป็นที่น่าพึงพอใจ ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มจะลอกเลียนแบบพฤติกรรมนั้น (สมโภชน์ เขี่ยมสุภาชิต. 2541: 47; อ้างอิงจาก Albert Bandura. 1975) ปัจจุบันนี้มีการส่งเสริมให้ผู้คนในสังคมเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา หน่วยงานต่างๆในสังคมเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าถึงกิจกรรมจิตอาสาอย่างทั่วถึง ดังนั้นการที่นิสิตมีผู้ปกครองหรือเพื่อนที่แสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้นิสิตมีตัวแบบของการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา ประกอบกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องจิตอาสาดังที่ได้กล่าวไปแล้ว จึงทำให้นิสิตรุ่นพี่ซึ่งมีการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง อาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยเป็นแบบอย่างที่ดี บรรยากาศต่างๆในมหาวิทยาลัยจึงเอื้อต่อการที่กลุ่มตัวอย่างจะเลียนแบบในการแสดงพฤติกรรมจิตอาสา ทำให้นิสิตมีการซึมซับพฤติกรรม ขั้นตอนนี้นักนิสิตได้เห็นว่าผู้ที่มีพฤติกรรมจิตอาสา ได้รับความชื่นชมหรือการเสริมแรงทางบวก จากผู้อื่น จะเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการลงมือทำโดยผสมเข้ากับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ เมื่อลงมือทำแล้วได้รับการชื่นชมหรือความพึงพอใจในแง่ใดก็ตาม จะทำให้นิสิตมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง (นงลักษณ์ และ รุ่งนภา 2551 : 9-10) สอดคล้องกับงานวิจัยของคมนา วัชรานินท์ (ดูเดือน พันธุมนาวิณ 2551: 99; อ้างอิงจาก คมนา วัชรานินท์. 2546) พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีแบบอย่างคนรอบข้างในพฤติกรรมอาสาจะมีพฤติกรรมอาสาปัจจุบันมากกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่มีแบบอย่างคนรอบข้างในพฤติกรรมอาสา สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพา บุญอำนาจสุข (2545) พบว่า ตัวแปรหนึ่งที่ส่งเสริมให้เยาวชนทำความดีเพื่อสังคม คือ การเป็นแบบอย่างของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีจิตใจเมตตากรุณา สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของต่างประเทศ ไบรอัน และเทสท์ (วัฒนา ศรีสัตย์วาจา. 2548: 158; อ้างอิงจาก Fames Bryan; & Mary Ann Test. 1986) กล่าวว่า มีหลักฐานที่ชัดเจนว่า ตัวแบบที่สังคมปรารถนาที่มีพฤติกรรมเอื้ออาทรจะช่วยให้เกิดความเอื้ออาทรในผู้อื่นด้วย และจากการศึกษากับผู้ใหญ่ (ในอังกฤษ) พบว่าโดยปกติคนจะไม่เต็มใจบริจาคโลหิต เว้นแต่ว่าเขาเห็นคนอื่น (หน้าม้า)บริจาค สอดคล้องกับงานวิจัยของเพนนี่และพาแวน (ศุณย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. 2550: 18; อ้างอิงจาก Penny; & Pawan. 2001) พบความเชื่อมโยงที่น่าสนใจจากงานวิจัยหลายประการ ถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นเป็นอาสาสมัครในสหรัฐอเมริกา เช่น วัยรุ่นในกลุ่มที่มีผู้ปกครองเป็นหรือเคยเป็นอาสาสมัครมาก่อน มีแนวโน้มที่จะเป็นอาสาสมัครสูงกว่าวัยรุ่นที่ผู้ปกครองไม่ได้มีประสบการณ์นั้นมาก่อน บิดามีอิทธิพลต่อการเข้าเป็นอาสาสมัครของวัยรุ่น โดยอาสาสมัครวัยรุ่นมากกว่าร้อยละ 88 มีบิดาเป็นหรือเคยเป็นอาสาสมัครมาก่อน แสดงให้เห็นว่าการที่นิสิตมีผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีพฤติกรรมอาสาสมัครมากขึ้นก็จะส่งผลให้เยาวชนมีแนวโน้มในการมีพฤติกรรมจิตอาสามากขึ้นเช่นกัน

ตอนที่ 3 อภิปรายผลเกี่ยวกับปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตน แรงจูงใจอาสา การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒได้ โดยมีอำนาจการทำนายรวมร้อยละ 53 ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเข้าทำนายเป็นตัวแรก มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .54 สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แรงจูงใจอาสาเข้าทำนายเป็นตัวที่สอง มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .18 สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การสนับสนุนทางสังคมเข้าทำนายเป็นตัวที่สาม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .12 สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการเห็นคุณค่าในตนเองเข้าทำนายเป็นตัวสุดท้าย มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ -.10 สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรทุกตัวมีค่าเบต้า (β) เป็นบวก ยกเว้น ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีค่าเบต้า (β) เป็นลบ อธิบายได้ว่า นิสิตที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง มีแรงจูงใจอาสาสูง ได้รับการสนับสนุนทางสูง (ดังที่อภิปรายผลไว้แล้วในตอนที่ 2) จะมีพฤติกรรมจิตอาสาสูง และนิสิตที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง (ดังที่อภิปรายผลไว้แล้วในตอนที่ 2) จะมีพฤติกรรมจิตอาสาต่ำ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตน เป็นตัวทำนายพฤติกรรมจิตอาสาที่สำคัญที่สุด ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตน อันเป็นปัจจัยแรกสุด ที่ทำให้นิสิตตัดสินใจว่าตนเองมีความสามารถเพียงพอที่จะแสดงพฤติกรรมจิตอาสาหรือไม่ สอดคล้องกับการศึกษาของจากรุณี จันทรเจริญ (2555) พบว่าตัวแปรลักษณะทางจิตและลักษณะทางสังคมร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตสาธารณะได้ร้อยละ 62 ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมจิตสาธารณะ คือ การรับรู้ความสามารถของตนต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะ ความเชื่อตามหลักสังคหวัตถุ 4 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาพร นาครอด (2554) ที่พบว่า การมีจิตสาธารณะได้รับอิทธิพลทางตรงจากการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .564

แรงจูงใจเป็นตัวทำนายจิตอาสาของนิสิตได้เป็นลำดับที่สอง แสดงให้เห็นว่า หากนิสิตมีแรงกระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาไม่ว่าจะในด้านใดก็ตาม นิสิตก็จะแสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชรและคณะ (2553) ที่พบว่า ปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมสามารถทำนายจิตอาสาของนักศึกษาได้ โดยแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิตอาสา มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนายสูงที่สุด ($\beta = .346$) สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุ เจริญวงศ์ระยับ (2552) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมนั้นเป็น 1 ใน 4 ปัจจัยสามารถอธิบายการอาสาสมัครอย่างยั่งยืนได้ถึงร้อยละ 67.8 และมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.356 พบว่า ส่วนแรงจูงใจอาสาสมัครนั้นมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการอาสาสมัครอย่างยั่งยืน

การสนับสนุนทางสังคมสามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาเป็นลำดับที่ 3 แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา นั้น บางครั้งมีอุปสรรคในหลายด้าน ทั้งยังเป็นงานที่ทำเพื่อผู้อื่นโดยไม่มีผลตอบแทน ดังนั้นนิสัยจึงจำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากสังคมของตนเพื่อให้การแสดงพฤติกรรมจิตอาสา นั้นราบรื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของปีนกกน วงศ์ปิ่นเพชรและคณะ (2553) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวแปรลำดับที่สองที่สามารถทำนายจิตอาสาของนักศึกษาได้ ($\beta = .325$)

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมจิตอาสาเป็นลำดับสุดท้ายและสามารถอธิบายพฤติกรรมจิตอาสาได้ในทางลบ อธิบายได้ว่า หากนิสิตมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีพฤติกรรมจิตอาสาต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนิสิตเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาเพราะต้องการได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าจากผู้อื่น ซึ่งไม่ได้เป็นความรู้สึกต้องการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริง (ดังที่อภิปรายผลไว้แล้วในตอนที่ 2)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบผลการวิจัยที่สำคัญว่า การรับรู้ความสามารถของตน เป็นตัวทำนายพฤติกรรมจิตอาสาที่สำคัญที่สุด โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นยังเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาสูงที่สุดด้วย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการรับรู้ความสามารถของตนเป็นปัจจัยที่ทำให้ นิสิตตัดสินใจว่าจะแสดงพฤติกรรมจิตอาสาหรือไม่ จึงเป็นปัจจัยแรกที่มีความสำคัญมากที่สุด ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจตัวแปรนี้เป็นพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางการปฏิบัติ

1. ผลการวิจัยพบว่า ระดับจิตอาสาของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีระดับสูง เนื่องจากนิสิตมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมค่ายเสริมสร้างอัตลักษณ์ตั้งแต่เริ่มต้นภาคการศึกษา และยังได้รับการสนับสนุนจากทางมหาวิทยาลัยในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาอย่างหลากหลาย ดังนั้น สถาบันการศึกษาที่ต้องการพัฒนาระดับจิตอาสาของผู้เรียน จึงควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาตั้งแต่ชั้นปีแรกของการศึกษาและสนับสนุนต่อเนื่องไปในปีการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านจิตอาสาและคงระดับจิตอาสาให้อยู่ในระดับสูงต่อไป

2. ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตอาสามากที่สุด ทั้งยังเป็นตัวแปรทำนายที่มีอำนาจการทำนายสูงที่สุด ดังนั้น หากต้องการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสา จะต้องพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นอันดับแรก โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียน มีความเชื่อมั่นในการประเมินความสามารถของตนเอง ว่าสามารถแสดงพฤติกรรมจิตอาสาได้ สามารถจัดการกับความท้าทายหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี โดยอาจจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองภายในสถาบันการศึกษา

หรือหน่วยงาน ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนประเมินตนเองว่ามีความสามารถพอและตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมจิตอาสา จะมีคาดหวังว่าจะได้รับผลในทางบวก ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรให้การเสริมแรงอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การชื่นชม การยอมรับหรือการประกาศเกียรติคุณ ฯลฯ จะทำให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาในตัวแปรอื่นที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมจิตอาสา เช่น บุคลิกภาพ ทักษะคิด ค่านิยม หรือศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบุคคลที่เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา กับบุคคลที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาเลย เป็นต้น จะทำให้ทราบว่าปัจจัยใดเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตอาสา เพื่อเพิ่มแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมจิตอาสาในช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น
2. ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น เช่น มหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ หรือมหาวิทยาลัยในภูมิภาคต่างๆ รวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายของช่วงวัย เช่น วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ วัยสูงอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลหลายแง่มุม และมีแนวโน้มของผลการศึกษาเทียบเคียงกับความเป็นจริงได้
3. ทำการศึกษาในระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อศึกษาว่าระดับพฤติกรรมจิตอาสาในกลุ่มตัวอย่างเดิมเมื่ออยู่ในแต่ละชั้นปี มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพื่อหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาให้อยู่ในระดับสูงตลอดไป
4. สร้างโปรแกรมการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้มีพฤติกรรมจิตอาสาเพิ่มมากขึ้นด้วย

บรรณานุกรม

- กมลพรรณ หอมนาน. (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง การรับรู้สมรรถนะในตนเอง กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2556, จาก <http://www.tamanoon.com/eduact/>
- กานต์วี บุญญานุสสิทธิ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้การสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนรู้การสอนโดยการบริการสังคมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โกวิท พวงงาม. (2550). การปกครองท้องถิ่นว่าด้วยทฤษฎี แนวคิด และหลักการ. (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ: รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น.
- โกศล มีความดี. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จารุณี จันทร์เจริญ. (2555). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรา โรจน์ขจรนภาลัย; วัชรภรณ์ เปาโรหิตย์; และ ดลฤดี โจรนวิริยะ. (2553, มกราคม-มีนาคม). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาในนักเรียนพยาบาลทหารอากาศชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ กรมแพทย์ทหารอากาศ. แพทยสารทหารอากาศ 56.
- จินดาพร แสงแก้ว. (2541). การเปรียบเทียบผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มสัมพันธ์แบบมาราธอนเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กบ้านอุปถัมภ์ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุฑาพร นาครอด. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จุฬาลักษณ์ ปรีชากุล. (2549). การศึกษาปัจจัยชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความเครียด ในการทำงานของตัวแทนประกันชีวิต บริษัทเมืองไทยประกันชีวิต จำกัด. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชนิดา สุวรรณศรี. (2542). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีผลการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนผู้ติดยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. (2539). ผลการฝึกอบรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชัย ศุภวงศ์. (2539). สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสุขภาพในประเทศไทย. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2552). การเห็นคุณค่าในตนเอง: Self-esteem. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2554, จาก http://www.swuua.com/webnew/index.php?option=com_content&view=article&id=188:--self-esteem&catid=56:2009-02-24-06-15-59&Itemid=57
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐนันท์ คงคาหลวง. (2547). เหตุผลของการมีพฤติกรรมทางเพศที่ขาดการป้องกันในสตรีวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2541). รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์. วารสารทันตภิบาล. 10(2): 105-108.
- ดำรงศักดิ์ วิเชียรดิถก. (2545). การศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2551). การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดทางจิตแบบพหุมิติด้านการมีภูมิคุ้มกันตน : รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เต็มศักดิ์ คทวณิช. (2546). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

- ทรงศรี ชำนาญกิจ. (2548). *การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน ด้านวิชาการที่มีรูปแบบการตอบต่างกัน*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนีย์ ทิศสุกใส. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่าง การเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์*.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ธนารัฐ มีสวอย อ้อมเดือน สดมณี และสุภาพร ธนะชานันท์. (2553, มกราคม). *การศึกษาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล :กรณีศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. 2(1).*
- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2547). *ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. ปรินูญานินพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธานีษฎี กรองแก้ว. (2550,กุมภาพันธ์ - มีนาคม). *กำลังใจของพนักงานมาจากไหน. Productivity Coner.9 (95): 6และ 9 (96): 6.*
- ธิดา สุวรรณสาครกุล. (2554). *การศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ และ รุ่งณา. (2551). *การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย*.
กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.
- นฤมล เกื้อนมา. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นันทวัฒน์ ชุนชี. (2546). *การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. ปรินูญานินพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นุชลดดา โรจนประภาพรรณ. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์ วท.บ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจา ช้างแก้ว. (2547). *การประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพของผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี*. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประณต คำฉิม. (2551). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประทีป จินนี่. (2539). *ผลการเตือนตนเองต่อการรับรู้ความสามารถของคนที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประวิตร พิสุทธิโสภณ. (2554). *จิตอาสาคืออะไร*. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2555, จาก http://freedom-musa.blogspot.com/2011/12/blog-post_228.html
- ปรารธนา ช้อนแก้ว. (2542). *การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดระยองโดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นสื่อ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปวีร์ กาญจนภี. (2552). *การพัฒนาความมีน้ำใจของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ โดยใช้การเรียนรู้จากตัวแบบมีชีวิตและตัวแบบสัญลักษณ์*. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร. (2553). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*. 3(1): 9-16.
- ปิยะนาถ สรวินุตตร. (2552). *แรงจูงใจของผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม: กรณีศึกษาสภาเยาวชนกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยาภรณ์ กันเกตุ. (2554). *ความสุข การเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีระดับจิตอาสาแตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). *การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). *พัฒนาการวัยรุ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คอนฟอร์ม.
- พรฤดี จิวสวัสดิ์. (2553). *แรงจูงใจและการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ รพ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- พระไพศาล วิสาโล. (2550). *เติมเต็มชีวิตด้วยจิตอาสา*. กรุงเทพฯ: เครือข่ายพุทธิกา.
- พระมหาจันทร์ธรรม อินทร์เกิด. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะและสถานการณ์ทางสังคม กับประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครผู้ภัยมูลนิธิร่วมกตัญญูในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาไพโรสณธ์ โชติ๊ะ. (2554). *การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- พิมพิชา สุพัตกุล. (2551). *การเห็นคุณค่าในตนเอง ความรู้เรื่องโรคเอดส์ และเหตุผลของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ข้ามคืน*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พริยา เลิศมงคลนาม. (2551). *อิทธิพลของการทำหน้าที่ของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมและการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่มีต่อคุณธรรมของวัยรุ่นจิตอาสา : กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2550). *แผนที่ความดี ฉบับ ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2550). *อัตลักษณ์นิสิต มศว*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- มัณฑนาดี เมธาพัฒนา. (2547). *ประสบการณ์ในสถานศึกษาแบบอย่างด้านจริยธรรมจากบิดามารดา และลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในเขตภาคกลาง*. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ยุทธการ ไส้เมือง. (2544). *ผลของการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ยุพา บุญอำนวยสุข. (2545). *การศึกษาการทำความดีของเยาวชนเพื่อสังคม: กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนวัดบวรนิเวศ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. ถ่ายเอกสาร.
- รัชนิญ แก้วคำศรี. (2545). *ความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพันการเห็นคุณค่าในตนเองและกลวิธีการเผชิญปัญหาของ นักศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ตั้งอมร. (2529). *ความสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์พลังงานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2556, จาก <http://rirs3.royin.go.th/dictionary.asp>
- ลักขณา ศรีวัฒน์. (2544). *สุขวิทยาจิตและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์ และทรงวุฒิ อยู่เยี่ยม. (2551). *เส้นทางชีวิตคนเร่ร่อน : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาประสบการณ์คนเร่ร่อนเขตเมืองหลวง*. ปริญญาณิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนา ศรีสัตย์วาจา. (2548). *การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อทางพุทธศาสนาของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตวังทองหลวง*. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 28: 119-135.
- วันชัย ต้นติวิทยาพิทักษ์. (2552, ตุลาคม). *จิตอาสา: หนทางแห่งการอยู่ร่วมกันในสังคม*. *สารคดี*. 25 (296): 64-119.
- วันทนีญ วาลิกะสิน; และคณะ. (2541). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัลลภ นาเมืองรักษ์. (2553). *การศึกษาจิตสาธารณะในการทำงานอาสาสมัครของบุคลากรในคณะกรรมการสภาพัฒนาสังคมภาคประชาชน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. ถ่ายเอกสาร.

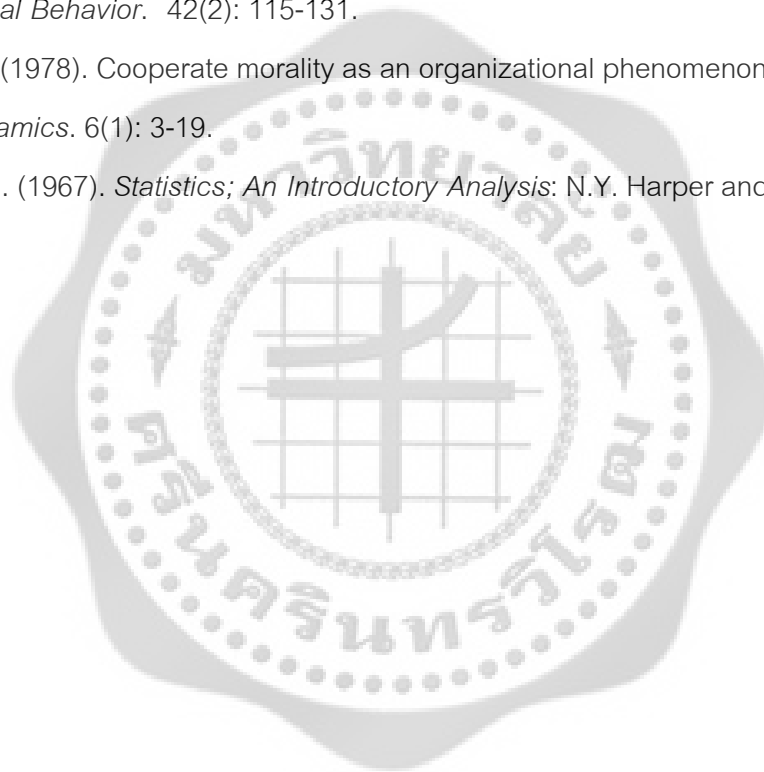
- วัลลยา ธรรมอภิบาล. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา*. ปริญญาโท กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์-มีนาคม). *ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้*. ข่าวสารวิจัยการศึกษา. 18(3). สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://library.uru.ac.th/article/htmlfile/1803382.htm>
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2544). *จิตสำนึกพลเมืองในบริบทสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาพันธ์ ก่อเกียรติขจร. (2544). *สรุปสถานการณ์สังคมไทย 2539 : มุมมองและข้อเสนอกจากเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมการพัฒนา.
- วิภาวี วงศ์อนันต์นนท์. (2552). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1*. ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาวัดณ์ ภูมั่ง. (2539). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่งเสริมสมุนไพรรักษาโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตำบล จังหวัดกาฬสินธุ์*. ปริญญาโท วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาสลักษณ์ ชิววลี. (2542). *ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อแรงจูงใจภายในของนักเรียน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริวรรณ ทวีวัฒนปรีชา. (2549). *การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับการปรับตัวในสังคมของนิสิต คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภชัย ศิริไพบูลย์. (2552). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ตำบลนครชุม อำเภอมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์ ศน.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภรัตน์ รัตนมุขย์. (2554). *อาสาสมัคร: การพัฒนาตนเองและสังคม*. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2554, จาก http://www.gvc.tu.ac.th/th/download/magazine/mag_years1_vol2/mag_years1_vol2_02.pdf

- ศุภวิชญ์ จันทิพย์วงษ์. (2548). *พฤติกรรมและการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสถานศึกษาอำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ศูนย์คุณธรรมและสถาบันรักลูก. (2550). *เมล็ดพันธุ์แผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: รักลูก.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2550). *รายงานประจำปี 2550*. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม.
- สมใจ ธนเกียรติมงคล. (2553). *การศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำปฏิญยานิพนธ์ ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร กฤษณพิพัฒน์. (2541). *ปัจจัยที่มีผลต่อการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจ: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ กองบัญชาการตำรวจนครบาล*. สมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมสงเคราะห์) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับปรุงพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรินดา น้อยสุข. (2545). *คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขต สาธารณสุขที่ 8 นครสวรรค์: โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ราชชนรินทร์*.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). *รายงานจำนวนนักศึกษาใหม่ปีการศึกษา 2554*. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2555, จาก <http://www.info.mua.go.th/information/index.php>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2538). *รายงานผลการสัมมนา ระดับชาติแนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 8*. กรุงเทพฯ: สำนักฯ.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (2549). *จิตอาสา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2549). *มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 2 (พ.ศ.2549 - 2553)*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุดทอง.

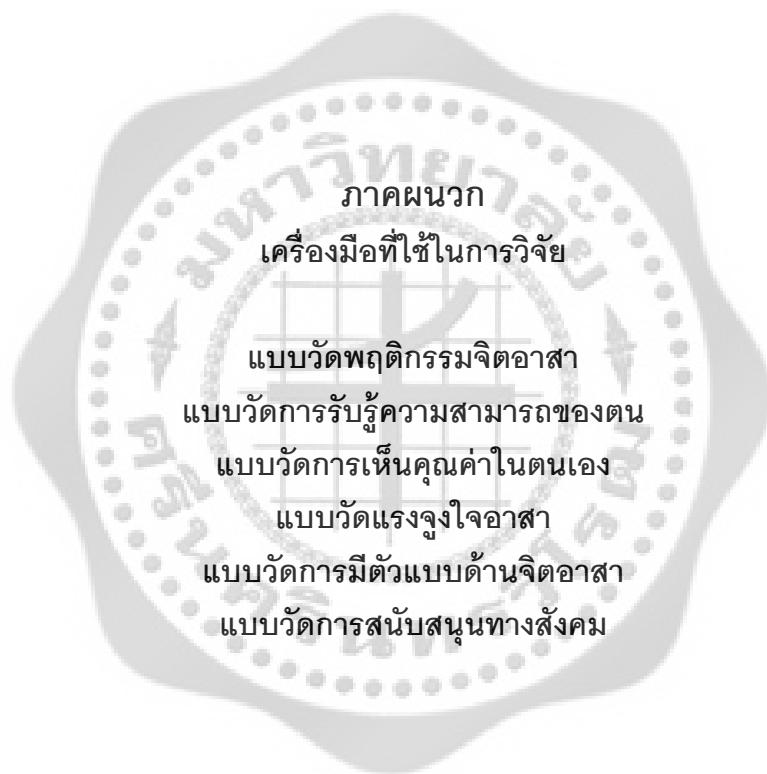
- ลำเนาวิ ขจรศิลป์. (2538). *มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2: การพัฒนานักศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สิริอร วิชชาวุธ. (2554). *จิตวิทยาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2550). *ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดปราจีนบุรี ลุ่มน้ำบางปะกง ชายฝั่งทะเลตะวันออก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุชาดา เจริญใจ. (2551). *การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุปรียา เพ็งสถิตย์. (2550). *การศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ระหว่างการใช้และไม่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาคลินิกและชุมชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สุพรรณิ จันทรวิเศษ. (2539). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิริยา สุวรรณโคตร. (2537). *ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล อ้อมโนทัศน์ ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนกับการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อนุ เจริญวงศ์ระยับ. (2552). *การรับรู้สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและลักษณะส่วนบุคคลที่เอื้อต่อการเป็นอาสาสมัครอย่างยั่งยืนในนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนุชาติ พวงลำดี; และวีรบุรณ วิสารทกุล. (2540). *การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อริสา พิสิฐโสธรานนท์; และคณะ. (2555). *คู่มือจิตอาสา Give & Volunteer Guide โครงการจิตอาสาเพื่อในหลวง*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2555, จาก <http://info.thaihealth.or.th/library/11675>
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2554, จาก <http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/7012>

- อัษฎชลี ยิงรักพันธุ์. (2550). ผลการใช้สถานการณ์จำลองผสมกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผล การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัปสรสิริ เขี่ยมประชา. (2542). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อุบลรัตน์ เพ็งสกลิต. (2544). การอบรมเลี้ยงดู การบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรม การพึ่งตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- Bandura, Albert. (1977). Self-Efficacy : Toward a Unify Theory of Behavior Change. *Psychology Review*. 84(2).
- Bandura, A. (1986). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Barry, P.D.; & Morgan, A. J. (1985). *Mental health and mental illness*. 3rd ed. Philadelphia: Lippincott.
- Clary, E. G., et. al. (1998). Understanding and Assessing the Motivations of Volunteers: A Functional Approach. *Journal of Personality and Social Psychology*. 74(6): 1516-1530.
- Coopersmith, S. (1971). *Contemporary psychology*. San Francisco: Freeman.
- Domjan, M.; & Purdy, J. E. (1996). Teaching about animal research in psychology. *American Psychologist*. 51: 979-980.
- Elder, G.H., Jr. (1965). Family structure and Educational Attainment: A Cross-national Analysis. *American Sociological Review*. 30(1): 81-96.
- Evans, Peter. (1989). Reading clubs. *Notes on Literacy*.
- Gibson, C. H. (1982). A concept analysis of empowerment, *Journal of Advanced Nursing*. 16: 119.
- Liebert, Robert M.; & Spiegler, Michael D. (1995). *Personality Stratiefies and issues*. 7th ed. California: Brooks/Cloe Publishing Company.
- Loudon, D. and Della Bitta, (1988). *A. Consumer Behaviour: Concepts and Applications*. 3rd ed. McGraw-Hill International, Singapore.
- Maslow, A. (1985). *Motivation and Personality*. 3rd edition. New York: Harper and Row.

- Maslow, Abraham. (1970). *Motivation and Personality*. 2nd ed. Harper & Row.
- Omoto, A. M.; & Snyder, M. (1995). Sustained helping without obligation: Motivation, longevity of service, and perceived attitude change among AIDS volunteers. *Journal of Personality and Social Psychology*. 68: 671–686.
- Pilisuk, M. (1982). Delivery of social support: The social inculcation. *American Journal of Orthopsychiatry*. 52: 20-31.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving the self*. New York: Basic Books.
- Thoits, P. A.; & Hewitt, L. N. (1982). Volunteer work and well-being. *Journal of Health and Social Behavior*. 42(2): 115-131.
- Walters, J.A. (1978). Cooperate morality as an organizational phenomenon. *Organizational Dynamics*. 6(1): 3-19.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics; An Introductory Analysis*: N.Y. Harper and Row.

ภาคผนวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา

แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน

แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

แบบวัดแรงจูงใจอาสา

แบบวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสา

แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้แบ่งเป็น 7 ฉบับ ดังนี้

- ฉบับที่ 1 แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา
- ฉบับที่ 2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน
- ฉบับที่ 3 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง
- ฉบับที่ 4 แบบวัดแรงจูงใจอาสา
- ฉบับที่ 5 แบบวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสา
- ฉบับที่ 6 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

โปรดตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการและคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยในครั้งนี้อย่างแน่นอน

ขอขอบคุณ
ผู้วิจัย

ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริง

เพศ

1. ชาย 2. หญิง

ฉบับที่ 1 แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วตัดสินใจว่า ท่านมีพฤติกรรมต่อข้อความในแต่ละข้อ มากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับพฤติกรรมที่เป็นจริง

ข้อความ	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ เกือบ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อย ครั้ง	ไม่มี การ ปฏิบัติ
1. ฉันบริจาคสิ่งของให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม					
2. ฉันมักจะพูดปลอบใจหรือให้กำลังใจเมื่อเพื่อนประสบปัญหาหรือความทุกข์					
3. ฉันมักจะพูดโน้มน้าวให้เพื่อนทำงานเพื่อส่วนรวม					
4. ฉันช่วยคิดหาแนวทางที่เหมาะสม เพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหา					
5. ฉันให้คำแนะนำแก่เพื่อนที่ปฏิบัติผิดระเบียบของมหาวิทยาลัย					
6. เมื่อเห็นอาจารย์หรือเพื่อนหอบของพะรุงพะรังฉันอาสา เข้าไปช่วยเหลือ					
7. ฉันช่วยบอกหรือแนะนำเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวและผู้ไม่รู้จักทาง					
8. ฉันช่วยเก็บขยะและทำความสะอาดบริเวณมหาวิทยาลัย					
9. หากเพื่อนไม่มีเงิน ฉันยินดีให้เพื่อนยืมเงิน					
10. ฉันชอบทำงานช่วยเหลือสังคมโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย					
11. ฉันใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น					
12. ฉันร่วมมือกับเพื่อน ๆ ในมหาวิทยาลัยระดมความคิดเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม					

ข้อความ	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ เกือบ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อย ครั้ง	ไม่มี การ ปฏิบัติ
13. ฉันร่วมรณรงค์ให้คนในสังคมตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือชุมชน					
14. ฉันร่วมมือกับเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ คิดกิจกรรมหรือแนวทางที่เสริมสร้างให้เพื่อนหรือคนในชุมชน มีจิตสำนึกที่ดีต่อมหาวิทยาลัยและส่วนรวม					
15. ฉันและเพื่อนร่วมกันเสนอกิจกรรมเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยหรือสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย					

ฉบับ 3 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของ
แต่ละข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความเป็นจริง						
	มากที่สุด ←	ปานกลาง					→ น้อยที่สุด
	7	6	5	4	3	2	1
1. ฉันรู้สึกพึงพอใจหลายสิ่งหลายอย่างในตัวของฉัน							
2. ฉันสามารถตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยไม่รู้สึกลำบากใจ							
3. ฉันมีความภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง							
4. ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นกับฉัน ฉันยอมรับได้							
5. ฉันอยากเป็นคนอื่น ที่ไม่ใช่ตัวเอง							
6. ฉันต้องให้คนอื่นมาคอยบอกอยู่เสมอว่าฉันต้องทำอะไรบ้าง							
7. ฉันมักตำหนิตนเองว่าฉันทำอะไรไม่ประสบความสำเร็จ							
8. ฉันรู้สึกภูมิใจกับสิ่งที่ตัวเองทำ							
9. ฉันมีความสุขในสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน							
10. ฉันรู้สึกว่าตัวเองต่ำต้อย							
11. ฉันภูมิใจที่ฉันสามารถดูแลตัวเองได้							
12. ใคร ๆ ที่อยู่ใกล้ฉันจะรู้สึกสนุกสนาน							
13. ฉันเป็นที่รู้จักอย่างดีในกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน							
14. ผู้อื่นเห็นด้วยกับความคิดเห็นของฉัน							
15. ใคร ๆ มักชื่นชอบคนอื่นมากกว่าฉัน							
16. ฉันเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่นได้ง่าย							
17. ผู้อื่นไม่ชอบอยู่ร่วมกับฉัน							
18. ผู้อื่นชอบวิพากษ์วิจารณ์ฉันในทางที่ไม่ดี							
19. คนที่บ้านให้ความสนใจฉัน							
20. ฉันรู้สึกกลัวที่จะต้องออกไปพูดหน้าชั้นเรียน							

ข้อความ	ระดับความเป็นจริง						
	มากที่สุด ← ปานกลาง → น้อยที่สุด						
	7	6	5	4	3	2	1
21. ฉันรู้สึกดีอยู่เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนในมหาวิทยาลัย							
22. ฉันภูมิใจในความสามารถของตนเอง							
23. ฉันทำสิ่งต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยได้ดีตามที่ฉันต้องการ							
24. อาจารย์ทำให้ฉันรู้สึกว่าคุณไม่ดีพอ							

ฉบับที่ 4 แบบวัดแรงจูงใจอาสา

คำชี้แจง ให้ระบุระดับความสำคัญเกี่ยวกับสาเหตุจูงใจให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาหรือแสดงพฤติกรรม จิตอาสา

ข้อความ	ระดับความสำคัญ					
	มากที่สุด	ปานกลาง				น้อยที่สุด
	6	5	4	3	2	1
1. ฉันมีความหวังใจผู้ประสบปัญหาต่างๆ						
2. ฉันรู้สึกสงสารบุคคลที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้						
3. ฉันรู้สึกว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่เราควรให้ความช่วยเหลือผู้อื่น						
4. การทำกิจกรรมอาสาสมัครทำให้ฉันเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ มากกว่าเรียนในชั้นเรียนอย่างเดียว						
5. การอาสาสมัครเปิดโอกาสให้ฉันเห็นสิ่งต่างๆ ในมุมมองใหม่ๆ						
6. การอาสาสมัครทำให้ฉันเกิดการเรียนรู้และเข้าใจชีวิตมนุษย์จากประสบการณ์ตรง						
7. ฉันสามารถเรียนรู้ที่จะติดต่อกับบุคคลที่หลากหลายจากการทำกิจกรรมอาสาสมัคร						
8. การทำกิจกรรมอาสาสมัครช่วยให้ฉันค้นพบศักยภาพของตัวเอง						
9. การทำกิจกรรมอาสาสมัครเป็นการเปิดทางไปสู่งานที่ฉันต้องการจะทำเป็นอาชีพ						
10. การทำกิจกรรมอาสาสมัครทำให้ฉันสามารถมีเครือข่ายใหม่ที่สามารถช่วยเหลือด้านการเรียนหรืออาชีพในอนาคตของฉัน						
11. การเป็นอาสาสมัครทำให้ฉันมีช่องทางในการแสวงหางานอาชีพในอนาคต						
12. การมีประวัติทำกิจกรรมอาสาสมัครทำให้ประวัติการศึกษาของฉันดูเด่นขึ้น						
13. เพื่อนของฉันทำกิจกรรมอาสาสมัคร						

ข้อความ	ระดับความสำคัญ					
	มากที่สุด	ปานกลาง				น้อยที่สุด
	6	5	4	3	2	1
14. การทำกิจกรรมจิตอาสาช่วยให้ได้เพื่อนใหม่						
15. ฉันรู้สึกที่ตนเองปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้นเมื่อเริ่มทำกิจกรรมอาสา						
16. บุคคลที่ฉันสนิทสนมด้วยต่างก็ให้คุณค่ากับการทำกิจกรรมช่วยเหลือสังคม						
17. ฉันชักชวนผู้ที่อยากทำกิจกรรมจิตอาสาให้เข้าร่วมด้วยความเต็มใจ						
18. การเป็นอาสาสมัครทำให้ฉันรู้สึกสบายใจ						
19. ฉันรู้สึกแปลกแยกจากผู้อื่นหากไม่เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา						
20. ฉันรู้สึกผิดทุกครั้งที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา						
21. การอาสาสมัครทำให้ฉันรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ						
22. การอาสาสมัครช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเอง						
23. การอาสาสมัครทำให้ฉันเป็นที่ต้องการของผู้อื่น						
24. การอาสาสมัครทำให้ฉันรู้สึกดีขึ้น						

ฉบับที่ 5 แบบวัดการมีตัวแบบด้านจิตอาสา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างหลังข้อความที่บรรยายให้ตรงกับสิ่งที่ปรากฏแก่ตัวท่าน

ข้อความ	ระดับของพฤติกรรม / การปฏิบัติ				
	เสมอ	บ่อยๆ	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ผู้ปกครองและเพื่อนฉันบอกว่า การทำงานอาสาสมัครเป็นการกระทำที่ไม่คุ้มค่า					
2. เมื่อมีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ ผู้ปกครองและเพื่อนฉันจะไปช่วยงาน					
3. ผู้ปกครองและเพื่อนฉันบอกว่า เมื่อเราพบคนที่ด้อยโอกาสทางด้านการศึกษา เราควรจะช่วยเหลือเท่าที่เราสามารถทำได้					
4. ผู้ปกครองและเพื่อนฉันช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก					
5. ผู้ปกครองและเพื่อนฉันบอกว่า เราไม่ควรดูถูกดูแคลนคนที่ตกทุกข์ได้ยาก เพราะคนทุกคนมีคุณค่าในตนเองเสมอ					
6. ผู้ปกครองและเพื่อนฉันมักจะสอนฉันให้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน					
7. ผู้ปกครองและเพื่อนฉันทำกิจกรรมจิตอาสาอย่างเต็มกำลังความสามารถเสมอ					
8. ผู้ปกครองและเพื่อนฉันทำกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง					
9. ฉันได้รับการปลุกฝังคุณค่าของการช่วยเหลือผู้อื่นจากผู้ปกครองของฉัน					

ฉบับที่ 6 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติของบุคคลรอบตัวของท่าน โดยมีคำตอบให้เลือกดังนี้

ข้อคำถาม	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ฉันรับรู้ถึง.....					
1. กำลังใจจากครอบครัวในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม					
2. ความเข้าใจจากครอบครัวต่อความเสียสละที่ฉันมีต่อผู้เดือดร้อน					
3. การติดตามความก้าวหน้าและดูแลเอาใจใส่ในการทำกิจกรรมจิตอาสาของฉันจากอาจารย์ที่ปรึกษา					
4. กำลังใจจากอาจารย์เมื่อต้องเผชิญปัญหาในการทำกิจกรรมจิตอาสา					
5. การดูแลซึ่งกันและกันของเพื่อนในการทำกิจกรรมจิตอาสาด้วยกัน					
6. การสนับสนุนด้านการเงินหรือสิ่งของจากผู้ปกครองเพื่อใช้ในกิจกรรมจิตอาสา					
7. การอำนวยความสะดวกจากมหาวิทยาลัย เช่น ทุนสนับสนุน อุปกรณ์รถ รับ-ส่ง					
8. การช่วยเหลือจากเพื่อนในการระดมทุน หรือบริจาคสิ่งของต่าง ๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมจิตอาสา					
9. การสนับสนุนด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมจิตอาสาจากมหาวิทยาลัย					
10. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ ในการจัดกิจกรรมอาสา					

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล

นางสาวธิดาชนก วงศ์พิทักษ์

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

19/2 หมู่ 5 ตำบลวันยาว อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี 22110

โทร. 089-9911716

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2550

วิทยาศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ)

จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2556

การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

